

ԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԵՐԻՈՅ ՀԱՅՈՅ ԹԵՄԻ ԱՇԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ՊԱհՏօՆԱԹԵՐԸ (Ի.Ը. ՏՄՒ)

نشرة مطرانية الأرمن الأرثوذكس

Մարտ Ե. 2018

**ՀԱՅԱՍՏԻ. «ԱՐԵՒԹԵԼԵԱՆ ՂՈՒԹԱՅԻ ԱՇԽԱՎՐՈՒՄԻՆ
ԺԱՄ ՀԱՅԱԾ Ե: ՊԻՏԻ ԱՇԽԱՎՐԵԿ ՍՈՒՐԵՈյ ԲՈԼՈՐ
ՀՈՂԴՐԵ ՆԵՐԱԿԵԱ ԿՈՎԱԾ ԵՌ ԱՖՐԻԿԵ»**

συντηρητικά από την επιστήμην της αρχαιολογίας».
Διαφωνήσεις. «2016-ի աւարտին, Սուլիկի ժողովուրդին աւետեցինք, թէ սուրիհական բանակը պիտի ազատագրէ Հայէպ քաղաքի արեւելեան բաժինը, եւ այս մեկը իրագործեցինք որպէս կառավարութիւն, պետութիւն եւ բանակ: Այսօր, կ'աւետենք մեր ժողովուրդին, որ Արեւելեան Դութայի ամբողջական ազատագրումին ժամը հնչած է եւ սուրիհական բըռնագրաւեալ բոլոր հողերը՝ Ներառեալ Կոյանը, Աֆրինը, Ռաքքան եւ Իսլի-պը աստիճանաբար պիտի ազատագրենք, որովհետեւ մենք, որպէս պետութիւն, կը մերժենք ահաբեկչական որեւէ Ներկայութիւն մեր հողերուն Վրայ»:

Սուրիա Վերամարտնության Ազգային Պահպանական Համակարգ

Երկուշաբթի, 26 Մարտ 2018-ին, Սուրբոյ Արտաքին Գործոց Նախարարութենէն աղբիր մը ՍԱՀՆԱ-ին հաղորդեց. «Վերջերս, թուրք պատասխանատուութեր շուապեցին յայտարարութիւններով հանդէս գալ Աֆրիկի մէջ գիլտայ ահարելի ական իմբաւառութերու ներկայութեան հետեւակրու

աւելիրուսներու սցըպայութեաս ուտուասքով ապահովական վոտանգաւոր իրավիճակի վերացման անհրաժեշտութեան շուրջ։ Երսողան այս մէկը շահագործեց արդարացնելու Աֆրիկի հէմ իր ուժեղուն առհրո»։

Արքիւր աւելցուց. «Եթե գէթ մէկ անգամ լուրջի առևելքը թոքական հշիսանութիւններուն հրապարակած այս կեղծիքը, պահ Մը հարց կու տանք՝ եթէ «ապահովական վտանգը» վերացած է, ուրեմն Թուրքիոյ Ըարգաւաճում եւ Արդարութիւն Կուսակցութիւնը ի՞նչ կը սպասէ իր ուժեղը դուրս բերելու համար սուր-իական հողերէն, Մանաւանդ եթէ Նկատի ունենանք, որ այդ ուժեղուն Ներ-կայութիւնը միջազգային օրէնքի կոպիտ խախտում կը համարուի»:

Կայութիւնը սրչած կայլի օրու մքր կուպու խամսուու զը համարուու».
Նախարարութիւնը իր յայտարարութիւնը եղափակելով ըստա. «Սուր-
իա վերստին կը պահանջէ թրքական ուժերէն անմիջապէս Եւ առանց Նա-
խապայմանի դուրս գալ սուրիական հողերէն Եւ կոչ Կ'ուղիշ միջազգային
ընտանիքին վերջ տալու թրքական գրոհին, որուն հետեւանքով բազմաթիւ
զոհեր, Նիւթական վնասներ արձանագրուեցան, անմեղ քաղաքացիներու
արիւնը հեղեցաւ ու Աֆրիկի հազարաւոր բնակչներ թափառական դար-
ձալիս».

ՄԱՐԴՈՅ ՀԱՂՈՐԾՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

2018-ի 23-25 Մարտին Աղուերասի մէջ տեղի ունեցաւ ՀՅԴ Հայաստանի 21-րդ Գեղագոյն ժողովը:

Ժողովի աւարտին ընտրուեցաւ Գերագոյն Մարմին՝ հետեւեալ կազմութեան Արքեն Համբարձումեան Հրաշ Թադէոսեան Իշխան Սաղաթէեան Արթուր Եղիազարեան Սիմոն Սիմոնեան Սպարտակ Ղարաբաղցեան Վահագն Մատինեան Արթուր Ղազարեան Կարեն Մնացականեան

ՀՅՈՒՅՆ ՀԱՅԱԳԱԱԱԱ
ՀՅԴ Հայաստանի Նորընտիր Գերագոյն Մարմնի անդրանիկ նիստին,
Գերագոյն Մարմնի Ներկայացուցիչ ընտրուցաւ Արևել Համբարձումեան:

ԵՐԻՆ ԳՐԱՍՏԱՆԵԱԿ

Ա. ՀԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԳՎԱ

Ա. ՅԱՐՈՒԹԵԿԱՍ Բ ԱՐԴԱՐԱՑՄԱՆ Ք

«Մեր Տէրը իր կեանքը տուաւ մեր յաևցանքները ջնջելու համար եւ յարութիւն առաւ՝ մեզ արդարացնելու համար» (Յո 4.24-25)

Այսօր, աշխարհի գրեթե բոլոր ցամաքամասերուն վրայ, վերստին համախմբուած քրիստոնեայ հաւատացեալներ կը վերջիշեն ու կը վերապատմեն մարդկութեան Փրկիչին հրաշափառ յարութիւնը՝ գերեզմանի մեռելութենէն դուրս գալը, եւ յաւիտենական կեանքին հասնելու փրկութեան աւետումը կը կատարեն:

Աւելացներու վկայութիւնը կը նկարագիտ մեզի պատմական նշանակութիւն ունեցող եւ դարձակէտային արժէք ներկայացնող այդ պահը, երբ միաշաբաթը յարութեան հրաշքով փոխակերպուեցաւ Տիրոջ Օրուան՝ Կիրակիի, երբ ըսկերութեան կողմէն անտեսուած, նոյնիսկ անարգուած, բայց բարեպաշտ ու հաւատացեալ կինքո Զրիստոսի յարութեան առաջին վկաները դարձան, երբ «Կիրակին կը բացուեր, առաւօտ՝ շատ կանուիս, մթնշաղին եւ արեւածագին» եւ անոնք խաչեալին գերեզմանը դատարկուած գտան:

Անկախ այն իրողութենեն, որ յարուց-
եալ Յիսուս Քրիստոսը «ուխտի» ժողովուրդին եկալ՝ յայտնուեցաւ, անոնց,
որոնք դարերու դաստիարակութեամբ
սպասումի մէջ էին Օծեալ Թագաւորին
ժամանման, որոնց մէջէն Տէր Աստուած
բազմաթիւ մարգարեներու ճամբով յայ-
տարարած էր փրկագործական իր ծիա-
գիրը, սակայն, որովհետեւ անոնց սիրտերը ծանրացած էին Նիւթական աշ-
խարի մտահոգութիւններով, չճանչցան, չուզեցին հասկնալ, եւ ո՞չ միայն
մերժեցին Տիրոջ «Առաքեալ»ը, այլև դատապարտեցին զինք խաչի անարգ
մահուամբ, իբրև յանձաւող, մեղաւոր եւ անհօեալ:

Այդ «ուխտի» ժողովուրդի զաւակներեն՝ Սօղոսը, որ մեծ ցլցում ապրեցաւ Դամասկոսի ճանապարհին վրայ, հանդիպեցաւ Յարուցեալին, փակութեան մեջքով խաւարած աչքերը եւ նոր հաւատոի լուսաւոր տեսողութեամբ քացութեան հոգիի ու մտքի աչքերը, նոր մարդու՝ Պօղոս առաքեալի վերածութեաւ, եւ հիմա իրեն տրուած երկնային շնորհքի գօրութեամբ մեզի՝ մարդկութեան եւ իր ազգակիցներուն կը քացատրէ յարութեան գերազանց իմաստը: Եթէ իր սեփական մոլորին ու կեանքին վրայ զգացած չըլլար յարութեան օրեղագոյն ազդեցութիւնը, անկարենի պիտի ըլլար հասկընալը, ուր մնաց քացատրելը, արդարացման իրականութեան եւ փրկութեան խորհուրդին:

Հռոմի Նորակազմ համայնքին յղած իր նամակը ամբողջական կերպով Աստուծոյ ծրագիրը կը մեկնէ, սկսելով անկումի Եւ Տիրոջ Ներկայութենեն զրկուելու՝ դրախտային կեանքին արտաքսուելու իրողութենեն, անցնելով հաւատքի ախյութաներու ապրած հոգեւոր փորձառութենեն, հասնելու խոստումի կատարումին՝ ՄԵՍԻԱՅԻ գալստեան ու զոհագործման խորունկ հմաստերուն, մարդու փրկութեան անհրաժեշտ ու անշրջանցելի զուգահեռուն սասանական էր որ լուսուն էարակացնելուն

ա) «Մեր Տերը իր կեանքը տուաւ»: Աստուծոյ իշխանարտայայտման ընական ձևն է: Ան ամեն բարութեանց եւ մարդուն արարիչը՝ տուիչն է: Կեանքը իրմէ մեզի տրուած ձի նուեր մըն է: Մեր կարողութիւնները անոր շնորհքին դրսեւորումներն են: Յակառակ մարդուս մեղանչումներուն, Տիրոջ կամքին դէմ կենալուն կամ երթալուն՝ ըմբոստանալուն եւ չարին գործակից, գործակալ ու գործակատար օլլալուն, Ան մեզ երբեք չի լքեր, մեզ այնքան սիրեց եւ կը շարունակէ սիրել, մինչեւ իսկ Միածին Որդին տուաւ, որ ամենակարեւորն ու ամենաթանկագինը՝ կեանքը տուաւ, որպէսզի Աստուծոյ հետ նոր կեանք մո մեռաշահինք եւ մեռսսինք ապոհ:

բ) «Մեր յանցանքները շնչելու համար»: Աստուածորդիկն խաչով ինք-նընծայման նպատակը՝ նախ եւ առաջ մեզ մեղքերու տիրմէն դուրս բերելն է: Մեր երթեան վիճակն ասիք լիսարարու ուղիուան աշխարհու որու

Ա. ՅԱՐՈՒԹԵԱՄ...

Ulrichsregest

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԶԱՐԳԱՆԱԼ՝ ԱՌԱՅՈՒԹ ՀԻԶԵԼՈՒ

Մարտ ամսուան Երկրորդ կիսուն Հայաստանի եւ հայութեան առջև-չուող ամենակարեւոր Եղելութիւնները Արցախի Նախագահին եւ պետական Ներկայացուցիչներուն քաղաքական եւ Ներհայկական հանդիպումներն ու այցելութիւններն են:

Գլխաւոր նորութիւնը Արցախի և Ասխագահին ու անոր ընկերակցող պատուիրակութեան Միացեալ և աշանգներու մայրաքաղաք այցելութիւնը էր, յատկապէս Ելոյթ ունենալը Երկրի օրենսդիր կառոյցին՝ Զոնկի շնորհին մէջ:

Ծերակոյտի անդամներ եւս ելոյթ ունենալով ընդգծեցին, որ անհրաժեշտ է Արցախի Միջազգային ճանաչումին նոր որակ հաղորդել, որովհետեւ Արցախը ժողովողակարական երկիր է, ըստորած է զարգանալու իր ինքնուրոյն ուրիշն եւ արժանի է Վիշազգային ճանաչումի:

Նախագահ Բակո Սահակյան ԱՄՆ-ի ազգային շահերու կերպութեան ներս հանդիպում մը ունեցաւ նաեւ փորձագիտական շրջանակներու հետ, ուր հանդէս գալով խօսեցաւ Արցախի պատմութեան, հայեցի դիմագիծին, հակամարտութեան ծագման, պետականութեան կառուցման փոլերուն եւ տարածաշրջանային հարցերուն ու քանակցութիւններուն շուրջ՝ լուսարձակի տակ առնելով Ատրպեյճանի յարձակողապաշտ քաղաքականութեան տուեալները, գուգահեռարար ընդգծելով բանակցութիւններու կողմ ըլլալու եւ մարդկային իրաւունքներու նկատմամբ յարգածք դրսեւորելու Արցախի կողմնորոշումը:

Արցախի նախագահին այցելութիւնը ԱՄՆ, անոր միջազգային ճանաչման ուղիին Վրայ կարենոր քայլ մը կը համարուի քանի մը պատճառով։ Նախ, որովհետեւ այդ այցելութիւնը, Ներհայկական ծիրէն դրւու, քաղաքական այցելութիւն էր, որ կը միտքը ԱՄՆ ծերակուտականները ծանօթացնել Արցախի պետականութեան կառուցման փուլերուն, արցախեան տագնաայի եռլեան ու բանակցային գործընթացին մէջ Արցախի պետութեան տեսակետներուն՝ հետագային ապահովելու համար և անել Արցախի մասնակցութիւնը տագնաայի լուծման քանակցութիւններուն։

Այլ յատկանշական իմաստ կը գգենուր նախազահ Բակօ Սահակ-Եանի Լիքանան այցելութիւնը՝ նախազահելու ՀՅ հիմնադրութեան 100-ամեակին նուիրուած համահայկական առաջին ձեռնարկին, որ կազմակերպուած էր Մեծի Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ, սպասանակցութիւնը Արցախ Ռուր Ինվեստմենտի հանդիպում-ընդունելութեան եւ «Արցախ 2028» Խորհրդաժողովին, որուն առնչուող հեռանք-կար ու պատկերացում կազմելու նպատակով այս տարրուան աշխան Ստեփանակերտի մէջ պիտի գումարուի խորհրդաժողով մը՝ բարեսիրական ու հասարակական տարրեր կազմակերպութիւններու, գործադրադր շրջանակներու մասնակցութեամբ, որպեսզի Արցախի մէջ Մշակուին յառաջիկայ տասը տարրուան համար ռազմավարական նշանակութիւն ունեցող կարեւոր ծրագիրներ, որոնք պիտի նպաստեն Երկրին բարգաւաճման ու հզօրացման:

Ներկայական առողմուն Վրցախին ախազահին հանդիպումերը ԱՄՆ-ի եւ Լիբանանի հայ համայսքի Ներկայացուցիչներուն հետ խթան կը հանդիսանային վերաշխուժացնելու Վրցախին պետականութեան գարգացման ի նպաստ ծրագիրները:

Այս այցելութիւններուն գումարենք 15 Մարտին աշխատանքային այցելութեամբ Աւստրալիա գտնուող Վրցախի Հանրապետութեան պետական նախարար Արա Յարութիւնեանի գլխաւորած պատուիրակութեան այցելութիւնը Նիւ Սաութ Ուէլզի խորհրդարան։ Պետական նախարարին քաղաքական հանդիպումները կազմակերպուած էին ՀՅԴ Աւստրալիոյ Կեդրոնական Կոմիտեին եւ Յայ Դատի Յանձնախումբին գործուն աջակցութեամբ։ Հանդիպումներուն յաջորդող օրերուն, Նիւ Սաութ Ուէլզի Յայաստան - Ավստրալիա Բարեկամութեան Խորհրդարաննական Խմբակը բանաձեւ մը վաւերացուց, որուն համաձայն ընդունեց Վրցախի ժողովուրդին ինքսորոշման իրաւունքը, եւ կոչ ուղղեց դաշնակցային կառավարութեան պաշտօնապես ճանչնալու Վրցախի Հանրապետութեան անկախութիւնը եւ գորացնելու կապերը անոր հետ։

Վերոյիշեալ տողերուն միտք քանին այս է, որ Արցախի ճանաչելիութիւնը քայլ առ քայլ ապահովելու, պետականութիւնը զարգացնելու գործնական քայլեր կ'որդեգրուին: Այդ քայլերը կ'ընթանան Արցախ-Հայաստան-Ստեփանովյան գործակցութեամբ, յատկապես Հայ Դատի գրասեւեակներու հետեւողական աշխատանքով, ինչ որ, խօսքի սահմաններին անդին, մեկ կողմէ ճեւ ու մարմին կու տայ Հայաստան-Արցախ-Ստեփանովյամանութեան գաղափարին, միևս կողմէ կ'ամրապնդէ Արցախի Հանրապետութեան քաղաքական կապերը, զգիշելով զարգանալու Արցախի ուղին՝ հետաքրքրութիւն ստեղծելով ԱՄՆ ծերակուտականներուն կամ նոյնիսկ Լիբանանի գործարար շղանակներուն մօտ՝ Արցախ այցելելու եւ շրջանցելու Կտրպեյճանի սպառնալիքներն ու Արցախը մեկուսացնելու ծրագիրները:

Այսպիսի քայլեր յարաբերական հետեւղական աշխատանքի արդիւնք են, որոնք հետագային նոր ծաւալներով կրնան շարունակուիլ ու զարգանալ՝ Արցախի միջազգային ճանաչումին կայուն Ենթահռոդ ստեղծելով եւ բանակցութիւններուն հանդեպ Ատրպեյճանի անլրջութիւնը մերկացնելով:

Նոյնիսկ գերմարդկային ճիգեռով կարելի չէր մաքրել, ուստի անհրաժեշտ եր չարին թակարդը ինկած մարդը մահուան գերութենուն ազատել, մեր պարտ-քերուն հաշիւը վճարել եւ «ջնշել մեր յանցանքներուն մոլորակը»: Այս պատ-ճառով, կեանքի նպատակն մեր բոլոր շեղումներուն՝ յանցանքներուն հե-տեւանքները Թղիստոս խաչին վրայ քամեց եւ խաչի մահով ջնշեց՝ իր ան-մեղի սուրբ արեան յեղումնով:

գ) «Յարութիւն առաւ»: Կեչպէ՞ս կրնանք հաստատել որ Տերը իր կեանքը իսկապէս մեզի տուա՞՝ մեր յանցանքները ջնշելու համար: Առաքեալը կ'արձանագրէ: «Եթէ Թրիստոս յարութիւն առածչէ՝ զուր է մեր քարոզութիւնը, զուր է և ասեւ մեր հաւատողը» (Ա. Կր 15. 14): Եթէ գերեզմանին մեշ իր մահուամբ աւարտեր սիրոյ Վարդապետին փրկութեան կտակն ալ, այն ատեն ախտի շարունակեինք մնալ մեղքին ու մահուան մեջ: Յարութեամբ ամեն ինչ իիմանկան կերպով փոփոխութեան ենթարկուեցա: Դարերու երկայնքո՞ն բոլոր մեծ անձնաւորութիւնները՝ հոգեւոր, կրօնական, ընկերային, մշակութային եւ ամեն մարզ ներս, որոնք բարեշրջում, յեղաշրջում կամ յեղափոխութիւն յառաջ բերած են, վերջաւորութեան փակուած մնացին եւ ախտի մնան գերեզմանին մեջ: Ասուուած՝ կեանքն ու կեանքի աղքիւո՞ր միակն է որ յարեաւ, ոտքի կանգնեցաւ ու յաղթեց մահուան: Այս պատճառով ալ ունինք ապահովագրութիւնը մեր յարութեան ու նոր կեանքին՝ Յիսուս Թրիստոսով:

η) «Մեզ արդարացնելու համար»: Պողոս առաքեալ կ'եզրափակէ բացայայտելով յարութեան նպատակը՝ մարդու արդարացումը: «Երկրաւոր կեանք»ի ընթացքին մեր Տեղ Երբեք հրաշքներ չկատարեց շրջապատն ու մեզ զարմացնելու կամ հիացնելու համար: Անոյ հրաշքներոք է իր ինքնութեան յայտնութիւններն եին, թէ՛ Երկնքի Արքայութեան գալստեան ցուցանիշերն եին, թէ՛ իր պատգամներուն կնքումներն ու վաւերացումներն եին եւ ի վերջոյ՝ անկեալ ու տկար մարդուն՝ մեղքի հետեւանքներն ազատելու նախաճաշակներն եին: Այս կը նշանակէ որ Տիրոջ յարութիւնն ալ, անմահը ինչպէս կարեկի է պատկերացնել մեռած, մեզի համար կատարուած մեծագոյն արարքն էր, իր կատարած ամբողջական ու անքակտելի արարքներուն պատկումը, մեզ արդարացնելու Երկևաւոր Յօր դիմաց եւ որպէս հետեւանք մեզ հաշտեցնելէ Եսոք Յօր հետ, բանալու Երկնքի, Արքայութեան Եւ Դրախտի դրսերը՝ ներս մտնելու արտօնագրով՝ հաւատքի խոստովանութեամբ: Տերն է մեր արդարութիւնը (Եր 23:6):

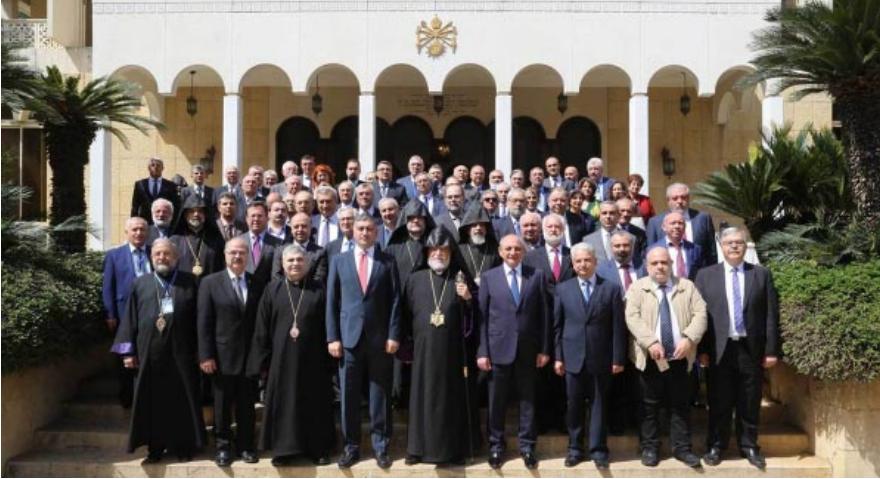
Մարդուն եւ մեզի կը մնայ ընդառաջել Յիսուս Քրիստոսին, հաւատալ եւ ընդունիլ զինք իբրև իր ու ողջ մարդկութեան Փոկիչին, այսուհետեւ Անոր կամքին համաձայն ապրիլ. «Եթէ բերանովդ յիսուսովանիս թէ Յիսուս Տքրէ, եւ սրտիդ մէշ հաւատաս թէ Աստուած զինք մէռելն ենթէն յարուցանեց՝ կը փրկուիս» (Յո 10:9): Արդարեւ, Քրիստոս մեր փրկութեան համար յանձն առաւ խաչին վրայ քամուիլ, իր զոհագործական արիւնը թափել՝ մահանալ, գերեզման իշնել՝ աւերել մեղքի ու մահուան իշխանութիւնը, եւ մեզ ծրիաբար վերստին կեանը շնորհել՝ արդարացած եւ ազատագրուած, որպեսզի նոյնական մեզ ընդունի իր յախտենական փառքին մէ:

Այս խորհրդածութիւնները կատարեցիլք ներկայ տարրուան զատկական տօնախմբութեան համար, որովհետեւ հայութեան համար Ս. Յարութիւնը գգեցած է նաեւ նոր իմաստ: Տարի մը, ուր հայութիւնը միասնաբար կը տօնախմբէ Մեր հաւաքական՝ ազգովին Տիրողմով կրականացած յարութիւնը: Տարի մը, որ Մեր ազգի կեանքին մէջ հաւատքի խորացման առումով, տառապանքէն ու խաչի ճանապարհէն յարութեան կեանքի յաղթանակին հասած ազգի մը փորձառութեամբ կը նայինք ներկային ու ապագային, եւ պէտք է նայինք՝ մեր ներաշխարհին ու շրջապատին մէջ գրտնուող դժուարութեանց, տագնապներուն եւ Վերիկայրումներուն, առանց վիհանքու կամ յուսահատելու: Տերն է մեր յոյսը (Ա.Տ. 1.2):

Արդարեւ, Յայաստանի Յանրապետութեան գոյանումը հարիւ տարի առաջ, մեր ազգի հաւաքական յարութեան ամենագեղեցիկ դրսեւորումներէն մէկը եղաւ: Այս դիտանկինեն, եթէ Յայոց Ցեղասպանութիւնը հայութեան «Եջըն ի դժոխս» էր, երեք օր կամ երեք տարի յետոյ՝ հայրենական հողի մէկ փոքր տարածքին վկայ նոր պետականութեան հիմնարկըքը, մեր ժողովուրդի նորոգուած ու յարուցեալ կեանքի սկիզբը եղաւ: Յարուցեալով յաղթանակելու մեր դարաշշանը քացուեցաւ: Այս պատճառով ալ, այսօր, ողջ հայութիւնը, հարիւ տարի յետոյ, կրկին ուրախանալու, ինքզիւը Վերացնելու, միասնակամութեամբ հաւաքական իր երթը ծրագրելու եւ յառաջ երթալու տէրունական քաղցո հրաւերն ունի:

ԱՐԹԻԼԻՍԱԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՄԵԶ ԳՈՒՄԱՐՈՒԹԵԱՄ ՀԱՅԱՏԱԿԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄԱՆԴՐՈՒԹԵԱՆ 100-ԱՐԵՍԿԻ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԱԺՈՐՎԱԾ

Զորեքարթի, 21 Մարտ 2018-ին, առաւտեան ժամը 9:00-ին, Ալթիլիսի մայրավանքին մէջ ընթացք առաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կազմակերպած Հայաստանի Հանրապետութեան 100-ամեակի երօրեայ համաժողովը՝ Համաժողովը կը հովանարդէր Արամ Ա. Կաթողիկոս՝ Ներկայութեամբ Արքային Հանրապետութեան նախագահ Բարեկամ Սահակեանի՝ Համաժողովը Վարեցին նախագահին փրոֆ. Ռիշըրտ Յովհան-

Նեսեան, փրոֆ. Աշոտ Մելքոնեան եւ Երուանդ Փամպուրեան: Համաժողովին կը մասնակցեին Հայաստանի, Ազգախի եւ Սփիլորի զանազան շրջաններին Ալմահիաս Եկած պետական դեմքեր, ակադեմականներ եւ հասարակական գործիչներ: Յուտևկայս ուսկընդութեան ետք Հայաստանի, Ազգախի եւ Մեծի Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան քայլերգները, դպրեվանքի տեսուչ Պօղոս վրո. Թիմքանեան բարի գալուստի խօսք արտասանեց, ապա բժմիրակիրեց Վեհափառ հայրապետը, որպեսզի իր Հայրապետական պատգամը ուղղէ եւ պաշտօնապես բացուած յայտարարէ խորհրդաժողովը:

Արամ Ա. Կաթողիկոս ողջունելէ Ետք Ներկաները դիտել տուաւ, որ Մ-ծի Տանը Կիլիկիյ Կաթողիկոսութեան առաքելութիւնը եղած է եւ միշտ կը մայ Աստուծոյ, հայ ժողովուրդին, Յայաստանին ու Արցախին, ինչպէս նաև հայ ազգի գերազոյն արքեքներուն ու ծովառման ծառայութիւնը. հետեւաբար պատահական չէ, որ Նման խորհրդաժողով մը տեղի ունենայ Կաթողիկոսարանին մէջ: Վեհափառ հայրապետը աւելցուց, որ հայ Եկեղեցին հայոց պատմութեան բոլոր ժամանակներուն մեր ժողովուրդի կեանքին հետաքաջական առնչուած է եւ բոլոր իրազործութեան մէջ իր առանցքային դերն ու տեղը ունեցած: Ան անհրաժեշտ նկատեց հայ Եկեղեցին դիտել ու արժեւորել իրու հայ ազգին Եկեղեցին եւ հայ ազգին ծառայութեան լըծուած Աստուծոյ ներկայութիւնը:

Վեհափառ հայրապետը իր խօսքին մէջ նաեւ ընդգծեց, որ Հայաստանի Ա. Հանրապետութեան հիմնադրութիւնը սովորական երեւոյթ մը չէր, ինչպէս սովորական երեւոյթ պէտք չէ ստանայ անոր յիշատակումը, որովհետեւ Հայաստանի այս անկախացումը յաջորդած է թէ՛ Հայոց Յեղասպանութեան արհաւիրքին եւ թէ համաշխարհային տագնապալից պայմաններուն, հետեւաբար Հայաստանի Ա. Հանրապետութեան 100-ամեակը նախ եւ առաջ մէր ժողովուրդին համար պէտք է դառնայ յարգանքի ու երախտագիտութեան արտայայտութիւն այն բոլոր հայորդիներուն նկատմամբ, որոնք գործով, խօսքով, գործով, ծառայութեամբ եւ արիւնով անկախութիւն կերտեցին:

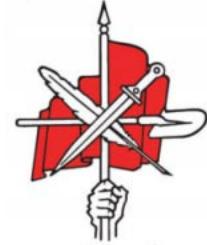
Խօսելով խորհրդաժողովին մեթուաբանութեան մասին՝ Վեհափառ հայրապետը ըսաւ, որ պէտք չէ դեպքերը դիտել միակողմանի, զգացական կամ քաղաքական ոսպնեականութեան, այլ զանոնք պէտք է դիտել քննական ու գիտական մօտեցումով։ 28 Մայիս 1918-ն առիթ է արժենորումի Ենթարկելու ընդհակրապես վերջին հարիւրամեակը եւ յատկապես Ա. Յանրապետութիւնը՝ իր ծալքերով, տարածքներով, շրջապատային պայմաններով, աշխարհաքաղաքական շահերով, որոնք իրենց ազդեցութիւնը ունեցան դեպքերու ու դեմքերու հոլովոյթին վրայ։ Պատմութիւնը պէտք է համապարփակ կերպով քննել եւ արժենորել, որպեսզի ճիշդ կերպով հուսաւորենք մեր ներկան եւ մասաւանդ ապագան։ Այս պէտք է դառնայ նաեւ ՍԵԾԻ Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ կազմակերպուած այս համահայկական կամաց գործութիւններու վեհապահ և պահապահուած աշխատավոր աշխատավոր աշխատավոր։

զամ համաժողովրդ սպատակը, յայտնեց զուական հայրապետը:
Եղբակակելով իր խօսքը՝ Արամ Ա. կաթողիկոս թուեց Երկու կենսա-
կան անդրադարձներ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵՐՆ

ՀՅԴ Հայաստանի կազմակերպութեան 21-րդ Գերագոյն ժողովը, քննելով Հայաստանի քաղաքական, ընկերային-տնտեսական իրավիճակը, ներքին եւ արտաքին ճակատների վրայ առկայ մարտահրաւեր-ները, արձանագրում է.

Սահմանադրական փոփոխութիւններից ըստոց
պետական կառավարման համակարգի փոփոխու-
թիւնները եւ համապատասխան օրենսդրական կար-
գաւորությունները անհրաժեշտ և սխաղդեալներ են
ստեղծել մեր պետականութեան կայուն զարգաց-
ման համար:

Հայաստանի Եւ Արցախի Հանրապետութիւնների անվտանգութեան հիմնախնդիրը շարունակում է մնալ հիմնական օրակարգ եւ թելադրում է ռազմահերթ ռազմավարութիւնները պետական եւ հանրային կեանքի տարբեր ասպարեզները:

ԵԱՏՄ եւ ԵՄ-ի հետ գործընկերային յարաբերութիւնների համադրմամբ բարենպաստ միջավայր է ստեղծուել բազմաշառաւիղ, փոխլրացուող արտաքին քաղաքականութիւն իրականացնելու, քաղաքական եւ տնտեսական բարեփոխումները արդիւնաւորելու համար:

Առաջարկությունը պահպանվելու համար է համարվում համար ՀՀ Հայաստանի Գերագոյն ժողովը առաջնահերթ է համարում.

- Հիաւունը գերակայութեան սկզբունքների լիամժեք հրացումը Երաշխաւորդ մարդու հրաւունքների ու ազատութիւնների ապահով- ման համապատճեն պարունակութեան համար է:

ման համակարգի ձեւալորում,
- կայուն զարգացում ապահովող ընկերվար շուկայական տնտեսական համակարգի ձեւալորում. ընկերային արդարութեան սկզբունքների պահպանման գործում պետութեան առաջնային դերակատարութեան ստանձնումը եւ նոր աշխատատեղերի ու եկամտաստեղծ գործունեութեան խթանումը.

- հանրային կեանքի բոլոր ոլորտներում համակարգային եւ որակական փոփոխութիւնների իրականացումը, իշխանութեան մարմինների թափանցիկ, հաշուետու եւ արդիւնաւետ աշխատանքը, փտածութեան ռեվ օպարականութեան աշկութագրւմը.

- հասարակութեան մէջ պետութեան եւ ապագայի հանդեպ վստահութեան հիմքերի ստեղծումը,

- Երկրի առաջանցիկ զարգացման ռազմավարական տեսլականի մշակումը եւ դրանից բխող ծրագրերի հրագործումը,
- «Ազգ-քանակ» հայեցակարգի ամբողջական գործադրման եւ ռազմաարդինաբերական համակարգի զարգացման նախադրեալերի արեգակնայի սահմանում»:

ստեղծման աջակցումը,
-ժողովրդագրական աշխոյժ քաղաքականութեան իրականացման
ուղղութեամբ թիրախաւորուած ու գործուն քայլերի ձեռնարկումը եւ
արտագաղթի կասեցումը:

ՄԵԼԱՆԻՎ այս հաստատումներից եւ առաջնահերթութիւններից՝ Հայաստանի առաջին հանրապետութեան 100-ամեակի շեմին ՀՅԴ Հայաստանի կազմակերպութիւնը վերահաստատում է իր կամքն ու վճռականութիւնը հետեւողական եւ ամենօրեայ աշխատանքով նպաստելու մեր պետականութեան հետագայ զարգացմանը, մեր ժողովրդի անվտանգ եւ արժանապահութեան հեմարի ապահովանելու հասակականութիւն:

ՀՅԴ Հայաստանի Գերագոյն ժողով 25 Մարտ 2018

ՀՅԴ-Ն ՁԵՌՆՊԱՀ ՔՈՒԵՐԿԵՇՏ ՏԵՏՍԱԿԱՆ ՄՐԺԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՊԱԽՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՅԱՌԵՎԱՋՈՂՈՎՔ ՈՐԵՒԵԲԻ

Հայաստանի Ազգային ժողովը կը քննարկէ Տնտեսական մրցակցութեան պաշտպանութեան պետական յանձնաժողովի օրենքին մէջ փոփոխութիւններ եւ լուսում նախադատեն մասին օրենսահօն եռուորո ութեան -

Սակայ ըստիհութեան յասամատողիվ անդամներէն մէկը ներկայացնելու: Ան նախ խօսեցաւ օրէսքի եւ մարմինի բառարկի և առեւորութեան մասին:

«ՄԵՐ ՄՆԱԿՑՈՒԹՅԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԵՆԱՉՆՈՐԻՆԵՐԸ, ԳԵՐԻշխոր դիրքի չարաշահումները, հակամցակցային պայմանաւորուածութիւնները կը հանդիսանան մեծագոյն ինտիրուերը, Եւ զուգադիպութիւննէ, որ ՀՅԴ-ն այս յանձնաժողովի աշխատանքը Եւ մենաշնորհի ուն պայքարը նկատած է առաջ-

ԱԿԱՐԿ

Ո՞Վ, ԵՒ ԵՐԲ ՊԻՏԻ ՍԱՆՁԵ ՈԾՐԱԳՈՐԾ ԹՈՒՔԻԱՆ

U. Uwhutptatwul

Աշխարհի աչքերուն առջեւ,
Թուղթիոյ պետութիւնը դարձեալ
ձեռնարկած է մարդկային ու քաղա-
քական ոճիրներու եւ կը մնայ ան-
պատիժ, սանձարձակ: Ազեալին,
Սուլթան Համիտոն ու իթթիհատի
ոճրածին ուղեղներն են, անոնց հե-
տեւեցան Մուսաթաֆա Ջեմալն ու
Էնեւիտներ, Տէմիրէլսեր, Եվրէններ
եւ Էօգալներ: Այսօր արիւնոտ ճամ-
բուն վրայ նոր մղոններ կը կտրեն
Երտողան ու իր «խունթա»ին ան-
դամներ:

Նորագոյն բեմադրավայրն է Սուլիկի հիւսիսային՝ Աֆրիկա աւանքը. թթվական բանակները օր ցերեկով գրաւեցին շրջանը, իբրև թէ զիւրտ խափանարարներ հետապնդելու դիտաւորութեամբ, ու տակաւին կը սպանան գրաւել Թուրքիոյ հետ Սուլիկի սահմանային ամբողջ գոտին, աչքերը սեւեռած են նաեւ իրացի հիւսիսային՝ քարիւղով հարուստ գոտիին, միշտ նոյն պատճառաբանութեամբ: Միացեալ Նահանգներ, Ռուսիա, Եւրոպական Միութիւնն ու այլ ազդեցիկ ուժեր խօսրով դատապարտանքի անձրւեներ կը տեղացնեն Թուրքիոյ հասցեին, չեն մոռնար ներքին ճակատի վրայ բռնատիրական վարմունքը, սակայն Երտողան ու գործակիցները արհամարհանքի պատին կը զարնեն ամենկոչ ու մեղադրանք, անշեղ կ'ընթանան մահ ու աւեր սփութելու ուղիւն:

Նութեան: Ի՞նչ խօսք, որ միշ-քրտական հակադրութիւններն ու մրցակցութիւնները իրենց բաժինը ունին դառն վիճակի ծանրացման մէջ: Ուրեմն, խաղաղընակիչները՝ ժողովրդային զանգուածները իրենց կեանքով ու ինչքով կը Վճարեն թղթական ոճրային քաղաքականութեան գինը, Եմէսցիներուն նման աշքաթող մսա-

Աֆրինի գրաւումը բացատրելով, Թուրքիա հաւաստեց, թե «խաղաղ ընակիչները ահարբեկիչներէ կ'ազատագրե»: Իրականութիւնը այս է, որ խաղաղ ընակիչները շարդուեցան ու ռմբակոծումներու գոհ գացին, զանգուածարար փախուստ տուին իրենց ընակավայրերէն, տուն ու ստացուածք ձգելով ետին: Հալէպի կարգ մը շրջաններուն քանի մը տարի առաջ վիճակուած ահաւոր վիճակը կը կրկնուի Աֆրինի մէջ. Թեսայն ալ ճաշակած էր և ոյն դառն պտուիէն...: Սուրիոյ իշխանութեան հակադրուած կարգ մը սուրիացիներ իրեն գործակից ներկայացնելով, թուրքերուն առաջին գործը Աֆրինի մէջ եղաւ... կողոպուտ ու քանդում, խաղաղ ընակիչներու ահարեկում, ընակավայրերու կործանում: Հիմնական նպատակը՝ մասնաւորաբար թիւրտ ընակիչները հեռացնել իրենց ընակավայրեն ու տիրանալ անոնց ստացուածքներուն, նաեւ Աղեքսանտրեթի նահանգին կրկնօրինակը իրականացնել Սուրիոյ հիւսիսային գոտիին մէջ: Աֆրինի մէջ թոքական դրօշակի բարձրացումը լոկ ցուցական-զգացական արարք չէ, այլ կը մատնէ հոդ քանագրաւելու եւ իրացնելու հին ծրագիրը:

Այլ իսօսքով, մարդկային արարածներու դեմ կրկնակի ոճիրներուն կողքին, Թուրքիա կ'իրականացնէ նաեւ քաղաքական ոճիր, Միջազ-

գայնորեն ճշդուած սահմաններ
կը խախտէ, դրացիներու հողերը
կը բռնագրաւէ, ինչպէս դարմբ առաջ
ըրած էի Արեւմտեան Հայաստանի
ու Կիլիկիոյ պարագային, ինչպէս
աւելի քան 50 տարի առաջ ըրաւ
Կիպրոսի մէջ:

Թուրքիա կը մնայ անպատճ ու հետեւաքար՝ անսանձ։ Դատապարտակի խօսքերը Ազգարայի վարիչներուն կողմէ կը դիմաւորուին իբրեւ աղքանոցի արժանի արտայայտութիւններ։ Անդին, այլատեսակ մեկնարանութիւններ կը ծաւալին, մէկ կողմէ՝ իր դիրքը վարպետորէն շահագործելու «թրջական կարողութեան», միւս կողմէ՝ քիւրտերու հանդեպ աշխարհի անքարեկիհճ կեցուածքը ինպաստ իրեն դարձնելու ընթացքին մասին։ ՉԵ՞ որ քիւրտերը «աչքի փուշ» են իրաքի, իրանի, որոշ չափով նաեւ Սուլիիոյ մէջ, իսկ Թուրքիոյ մէջ անոնց ինքնուրոյն գոյութիւնն իսկ ժամանակ մը իշընդոյ առարկայ էր ու Ենթակայ դարձած էին թրջացումի քաղաքակա-

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐԴՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ
ԽՄԲԱԿԸ ԲԱՆԱԶԵՒԹԵՅ ՆԱԽԱԳԻԾ ՄԼ՝
ԶՈՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆԵԼՈՎ ԱՐՑԱԽԻՆ

Աւստրալիոյ Հայ Դատի Յանձնախումբի գրասենեակէն կը տեղեկա-
նանք, որ Նիւ Սառւթ Ուելզի Հայաստան-Աւստրալիա խորհրդարանական
բարեկամութեան խմբակը Երկրի բոլոր կուսակցութիւններուն հաւանութ-
եամբ Աղցակի ժողովուրդին ինքնուրոշման առնչութեամբ գօրակցական
նախագիծ մը ցոււեարկած է:

Եթե քուեարկութեան, հետեւեալ բանաձեւը ընդունուած է.
Նիւ Սառութ Ուելյզի Յայաստան-Աւստրալիա բարեկամութեան խորհրդարանական խմբակը կը հաստատէ, որ 2012-ին խորհրդարանը ճանչցաւ ինքնորոշման իրաւունքը բոլոր ժողովուրդներուն, Ներառեալ Արցախի Յանրապետութեան մէջ ապրող ժողովուրդին, եւ կոչ ուղղեց դաշնակցային կառավարութեան պաշտօնապես ճանչնալու Արցախի Յանրապետութեան անկախութիւնը եւ ամրապնդելու իր կապերը անոր հետ:

Խմբակը գորավիճ կը կանգնի 2012-ի խորհրդարանի որոշումնեն, ԱԵ-րարեայ ճանչնայու Արցակի ժողովուրդին ինքնորոշման իրաւունքը:

Հայ Դատի Յանձնախումբի գործադրի տևորեն Հայկ Գայսերեան դըռ-
ուատեց խմբակի անդամներուն խորհրդաշական օրակացութիւնը: «Այս
խմբակը կը բաղկանայ 25 քաղաքական ղեկավարներէ: Անոնք Աւստրալի-
այի մեծագոյն նահանգի խորհրդարանին բոլոր կուսակցութիւններուն Ներ-
կայացուցիչներն են: Անոնք կը յայտարարեն, թէ Արցախի պետականութեան
եւ ժողովուրդին կողքին են ապա նաեւ օրակացութիւն կը յայտնեն Նի Սառը
Ուլյազի խորհրդարանին կողմէ 2012-ին ընդունուած Արցախի օրակացութ-
եան պատմական բանաձեւին, որուն համար մեր շնորհակալութիւնը
կը յայտնենք», ըստ Գայսերեան:

ԵՐԵՎԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ ՄԱՍ ԿԱԶՄԵՑԻՆ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒՆ

Հոլանտայի տեղական ընտրութիւններու վերջնական արդիւնքներուն համաձայն, պայքարին մասնակցած 13 հայ թեկնածուներին 3-ը ընտրուած էն: Այս մասին «Թերթ»ին հետ գրույցի մը ընթացքին ըստ է ՀՅԴ Հոլանտայի Հայ Դատի Յանձնախումբին նախազահ Մասիս Աքրահամեան:

Բնակչութեան արկչութոք բազմաթիւ հաղոցներ

«Բայց եւ այսպէս, քանի որ Յոլանտան իրաւամբ օրինական եւ ժողովրդավարական երկիր է, ապա քաղաքականութեան որեւէ ոլորտ իր մեծ Նշանակութիւնը ունի: Յայութեան համար շատ կարեւոր է աւագանիներու մէջ Ներկայացուցիչներ ունենալը: Սա նախ եւ առաջ կը վկայէ տուեալ ազգային փոքրամասնութեան համարկումը եւ ընդիհանրապէս քաղաքացիական հասարակութեալ ոլլսամիման լաւ գուասիշ է» ըստ այս:

զամանակագրիթեսամբ լավագույն լաւցըցամիշը, լուս աս.
Անոր թնորոշումով՝ Յոլանտայի մէջ քաղաքացիները ընդհանուր առ-
մամբ լաւ պաշտպանուած են, եւ հակառակ անոր որ հայ ազգաքնակչու-
թիւնը իր իրաւունքները պաշտպանելու համար ազգութեամբ հայ երեսփո-
խաններու կարիքը չունի, բայց եւ այնպէս տեղական մակարդակներու վրայ
ալ Ներկայացուցիչներ ունենալը նպաստաւոր է որոշ առումով համազգա-
ւուն ինքնուիւն ունենալը:

«Տեղական ընտրությունները կարեւոր հարթակ են ամելու Երկրի ընդհանուր քաղաքականութեան մասնակցելու համար։ Այսպէս որ, շատ իրատեսական է յուսալի, թէ մօտիկ ապագային Հյուլանտայի խորհրդարակին մէջ ազգութեամբ հայ երեսփոխան կրնակը ունենայ», բաւ ան:

ԹՐՔԱՅԻՆ ՀԱՅԵՐ ՈՒ ԾԱԳՄԱՆ ՀԱՐԺԻՆ ՀԵՏԻՒԱՆՔՈՎ ՅԱՌԱՋԱՅԻՆ ՈՂՔԵՐԳԱԿԱՆ ԱՅԼ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դաֆֆի Պետրոսեան

Անցեալ ամիս թրքական կառավարութեան կողմէ ստեղծուած էր կայք մը, ուր Թուրքիոյ քաղաքացիները կարելիութիւն պիտի ունենային որոնել իրենց արմատները՝ հասնելով մինչեւ 1850-ականներու կետը։ Տպագիր ու հասարակական ցանցերուն մէջ հրապարակուած են հարիւրաւոր պատմութիւններ, որոնք խուճապ յառաջացուցած են Թուրքիոյ մէջ եւ անոր սահմաններն ուրիս։ Կան նաեւ քանի մը պատմութիւններ թուրքերու մասին, ովքեր յայտնաբերած են, որ ունին ալպանական, արաբական, Պոնտոսի յոյններու, եւ որ «ամենավատն է»՝ հայկական արմատներ։ Անոնք նոյնիսկ յօդուածներ ստորագրած են, ուր գրած, որ ծայրայեղ ազգայնական ու ցեղապաշտական կուսակցութիւններու որոշ անդամներ Վտարուած կամ կորսնցուցած են իրենց կոչումները, հոգեկան տագնապի Ենթարկուած են ու, նոյնիսկ, անձնասպանութեան դիմած են, երբ իմացած են իրենց հայկական արմատներուն մասին։

Արդեօք այս պատմութիւնները ճի՞շդ են, թէ չափազանցուած. այնուամենայնիւ ծագումի ինսդիրը ճռգ-նաժամային, որոշ պարագաներու նոյնիսկ մահացու է Թուրքիոյ մէջ: Վերջին հեաքը կապուած է Յրանդ Տիկինի հետ, որ անընդհատ կը հալածուէր, կը հետապնդուէր՝ «Թրութիւնը վիրաւորելուն համար» եւ ի վերջոյ սպաննուեցաւ այն բանէն ետք, երբ բացայատեց, որ թեմալ Աթաթուրքի որդեգիր դուստրը՝ Թուրքիոյ առաջին տիկին ռազմական օրացու Սապիհա Գեղքէնը Յայոց Յեղասպանութեան հետեւանքով որբացած հայ առջիկ մը եղած է: Այլ հեաքով մը Թուրքիոյ նախկին նախագահը խորհրդարանի ընդդմադիր կուսակցութեան անդամին դէմ դատական հայց ներկայացուցած է այն բանի համար, որ վերջինս պնդած էր, թէ « կը սերի Կայսերին (Կեսարիա-Ակունքի իսմ.) հայկական ընտանիքը մը»:

Դեռ աւելին, Երկրի մը մէջ, ուր հայկական ապրանք վաճառելը ասգամ ամենամեծ մեղքը կը համարուի, կաև բազ մաթիւ փաստագրուած ու փաստեր չունեցող պատմութիւններ հայկական ծագում ունեցող յայտնի թուրքերու մասին. անոնց կարգին եւ՝ Թուրքիոյ Նախկին Նախագահը, Նախկին Նախագահներէն մէկուն կինը եւ ըսդդիմադիր քանի մը քաղաքական գործիչներ: Փաստագրուած պատմութիւններէն մէկուն մէջ յիշուած է, որ ընդդիմութեան ծայրայեղ ազգայնական Նախկին առաջնորդին ըստանիքը իրականութեան մէջ Սեւծովեան շրջանի հյալամացած հայ ընտանիքներէն եղած է, եւ այդ ըստանիքին հայ ժառանգորդները Ներկայիս Զանատա կ'ապրին:

Երբ ծագումաբանական այս կայքը պաշտօնապէս հանրային դարձաւ, զիս անմիջապէս հետաքրքրեց, թէ այստեղ ինչպէ՞ս յիշատակուած է ծպտեալ հայերուն (հայերն ու անոնց ժառանգորդները, որոնք բռնի կրօնափոխ դարձած են Հայոց Յեղասպանութեան ընթացքին) ծագումը: Աղդ արագ հետազօտութիւնըցոյց տուաւ, որ անոնցմէ ոչ մէկը յիշատակուած է որպէս հայ: Անոնց ընտանեկան պատմութիւնը կը սկսի արդինիվամացածու իւլամական անուն կրող իրենց նախնիներուն անուննեւ: Հակառակ այն բանին, որ կան ապացույցներ այն մասին, որ կառավարութիւնը մանրամասն արձանագրութիւններ կը պահէ թուրքերուն եւ քիւրտերուն մէջ կրօնափոխ դարձած հայերուն

կը գանձուեին ըստ էթնիկ ծագումի. հարկին քանակը, ընդհանուր ունեցուածքին հետ համեմատած, հայերուն համար կը կազմէր 232 տոկոս, 184 տոկոս՝ հրեաներուն, 159 տոկոս յոյներուն համար, իսկ թուրքերուն համար՝ միայն 4,9 տոկոս: Վճարելու համար անոնց կը տրուէր 15 օր, եւ ան, որ չեր կրնար վճարել, կը ձերբակալուէր եւ կը դրկուէր երկողի արեւելեան շշաններ՝ աշխատելու քարահանքերուն մէջ, ճամբաներ եւ փառուղիներ կառուցելու: Սա փաստորեն կը նշանակէր փոքրամասնութիւններու հարստութեան փոխանցումը թուրքերուն:

Այս թուրքական պատճենը հայության մասին է:

գիր: Անսաել ընդդիմադիր Ազատութիւն եւ Յամաձայնութիւն (Hurriyet ve I. tilaf) Կուսակցութեան անդամ էր ու իշխող Կուսակցութեան՝ İttihat ve Terakki-ի (Միութիւն եւ յառաջադիմութիւն-Ակունքի խմբ.) սուր օքնադատ: Ան քունը կերպով կը օքնադատէր դեկավար Կուսակցութեան՝ պատերազմի մէջ մտնելու որոշումը եւ իր հսկ հայ քաղաքացիներուն Նկատմամբ «պատերազմական յանցագործութիւններ ու ջարդեր» իրականացնելը: Անոր խըլքագրականներն ու հայերը պատպանող քաղաքական Ելոյթները այսքան ազդեցիկ էին, որ փրո-իթթիհատական մամուլը անոր «Արթին Քեմալ» (Արթինը հայկական անուն է, Յարութիւնի կրծատուած տարրերակը) կ'անուանէր:

Պատերազմնեն ետք, եթի՛ Օսմանեան Կայսրութիւնը պարտութիւն կրց, իթիհատական առաջնորդները փախստ երկրէն, սովորական նոր կառավարութիւն և շահակեց, եւ Զեմալը կարծ ժամանակի մը համար դարձաւ ներքին գործոց նախարար: Զեմալ անխնայ կը պահանջէր դատապարտել ու պատժել իթիհատական առաջնորդները: Ան կը շարունակէր իր սուր քննադատութիւնը իթիհատական առաջնորդներուն Նկատմամբ ու հանդէս կու գար հայերուն իրաւունքներուն պաշտպանութեան դիրքերէն, այդ պատճառով իր անգլիացի կոչոց ու Երեխաներուն ասկտանգութենէն մեկսելով՝ զանոնք Ասգլիա կը դրկէ: Ցաւօք սրտի, ալիքը իրեն դէմ կը շրջուի, եթր Վթաթութք ապստամբութիւն կը յայտարարէ, Ասգարայի իշխանութիւնը ձեռք կը ձգէ ու գահընկեց կ'ընէ սովորականը եւ հսքանակովի կառավարութիւնը: Այս Զեմալ իսթանպուլի Թոքաթիւն պատրիկին մէջ կը ձերբակալուի: Իսկ եթք զինք կը տանին Ասգարա՝ դատելու, Վթաթութքի հրամանատարներէն մէկը՝ «արիւնարբու» Նուրբատին փաշան (անոր արիւնարբու կը կոչէին իր կարմիր մօրուքին, ինչպէս նաեւ իսկստ դաժանութեան համար), կը պատուիրէ իր զինուորներուն լինչի դատաստան տեսնել Զեմալի Նկատմամբ, ու անոր ողջ վիճակով մաս առ մաս կը կտրտէն:

Թեմակի ընտանիքը ընակութիւն կը հաստատէ Բրիտանիոյ մէջ։ Ալոր մեծ թռչող Պորիս ճոնսըննէ, որ եղած է Լոնտոնի քաղաքապետ, իսկ հիմա արտաքին գործոց նախարարն է։ Որպէս հմուտ դիւնազգէտ՝ ճոնսընը թուրքիոյ նախազահ Երսողանին շարունակ կ'ըսէ, որ Մեծն Բրիտանիան կարելի ամեն բան պիտի ըսէ, որ Թուրքիան անդամ դառնայ Երոպական Միութեան, բայց միաժամանակ կը պաշտպանէ Պորտուգալ (Միացեալ Թագաւորութեան հեռացումը Երոպական Միութեան Ակունքի խմբը).՝ պնդելով, որ եթէ Թուրքիա մտնէ ԵՄ, Անգլիան և որո՞րո՞ն թուրքական միենիլ:

զ ո հոլորուի թուղթ գալթապասերով.
Թերեւս այս քաղաքականութիւնը ծիծադելի կը թուեր, եթէ այս պատմութիւնները այդքան ալ ողբերգական չըլլային:

Փաստաբանին Անկիւնը

ԻՄԱՆԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅ

Փաստաբան Մարիա Գաբրիելեան

«Գանձասար»ի այս սիւնակը կը միտի իրազեկ դարձնել հասարակութիւնը զինք հետաքրքրող տուրիական օրէնքներուն։ Առ այդ, պատրաստակամ ենք ընդունելու օրէնքներու վերաբերող ծեր լուսաբանական հարցումները եւ թերթին ճամրով պատասխանելու անուն։

Զեր հարցումները կրնաք ուղարկել են ետեւալ եւ ետրուսային հասցեին (E-mail) mariavaroujankaprielian@hotmail.com։

Մեր իրաւունքները պաշտպանուած են օրէնքներով՝ իմանանք եւ պաշտպանուինը։

«Գանձասար»

ԱՆՁԱՅՆ ԿՈՐՍՈՒՄԸ

Սուրբոյ պատերազմի տարիներուն սուրբիացի շատ մը ընտանիքներ կրոսուցին իրենց անդամները՝ ահաբեկչական գործողութիւններու, առեւնդումի կամ այլ պատճառներով։ Այդ ընտանիքներու կարելիութիւն չունեցան բացայտելու իրենց հարազատին ճակատագիրը՝ ողջ թէ մահացած ըլլալը, որուն պատճառվ անոնք հոգեկան տառապանքի կողքին դիմագրաւեցին գործնական բազմաթիւ դժուարութիւններ առնչուած անհետացած անհատին գործերու կասեցման կամ անոր գոյքերու տնօրինման հետ։

Այս ուղղութեամբ, ամենօրեայ դրութեամբ բազմաթիւ հարցադրումներ կը ստանանք, որուց հիմնական կը կերպնանայ անհետացածին ունեցուածին հետ վերաբերելու կամ զինք մահացած համարելու կարելիութեան ու պայմաններուն վրա։

Ուրեմն անհետացած անձին ունեցուածին հետ վերաբերելու համար անհրաժեշտ է զինք մահացած համարել, այսինքն՝ մահացած ըլլալու դատական վճիռ ունենալ, իսկ այդ կը կատարուի ետեւալ պայմաններով։

ա.-Երբ երկու վկայ ականատես եղած ըլլան կորսուածի կամ բացակայի մահուան պատահարին (կամ սպանութեան): Այս պարագային ականատեսներու վկայութեան հիման վրայ կը հաստատուի մահը եւ կ'արձակուի մահուան վճիռը։

բ.-Եթէ ոչ ոք ականատես եղած է մահուան, ապա պէտք է զանազանել երկու պարագայ։

-ի-Եթէ անոր անհետանալը առնչութիւն չունի ռազմական գործողութիւններու հետ, ապա անհետացածը մահացած կը համարուի, եթէ ուրանու տարիցը թէւակոյիս է։

II-Եթէ անհետացումը առնչութիւն ունի ռազմական գործողութիւններու կամ նմանօրինակ պարագաներու հետ, ապա կարելի է անոր մահը՝ հաստատել կորսուելու թուականեն չորս տարի ետք։

Անյայտ կորսուածին նկատմամբ մահուան վճիռ տալը կ'ունենայ հետեւալ հետեւանքները։

ա.-Անհետացած անձին կինք այրի կը համարուի եւ կրնայ ամուսնանալ աւարտել ետք կրօնական (ըստ կրօնի ու համայսիքի) սկզբունքներով ճշդուած ժամկետը։

բ.-Անհետացած անձին ունեցուածքը որպէս ժառանգ կը բաժնուի այն ժառանգործներուն, որոնք ողջ են մահուան վճիռը արձակուած պահուն։ Իսկ անոնք, որոնք մահացած են կորսուել ետք, բայց նախքան վճիռի արձակումը՝ ժառանգորդ էն համարուիր։

ՆԱԽՎԱԾԻ

ա.-Ա. Դ.-ը կը հարցնէ, որ դատական նիստի իրաւերին կոչնագիրը եթէ անձամբ ստացած եւ ստորագրած չըլլայ, ապա այդ մէկը զնողունուի՞ դատարանին կողմէ։

Պատասխան.-Դատարանը կ'ընդունի եթէ կոչնագիրը ստանձնած է փոխանորդը, կամ ժառայորը, կամ իր հետ ապրող հայրը, մայրը, քոյրը, եղբայրը, կինը, զաւակները, որոնք բոլորան են տասնութ տարիքը։

բ.-Ա. Ա. ը կը հարցնէ, որ եթէ դատահայցը եւ պաշտապանելը բացակային դատական նիստեն, ի՞նչ կը պատահի։

Պատասխան.-Վյա պարագային դատարանը կ'որոշէ շնչել դատահայցի պահանջագիրը։

գ.-Ա. Ա. ը կը հարցնէ, որ Հայ առաքելական համայնքի դատական առեանին ներկայացուած ամուսնալուծման դատի պարագային, կինը որքա՞ն ժամանակ մննդագիրն կը ստանայ։

Պատասխան.-Կինը մննդագիրն կը ստանայ դատական պահանջագիրն ի ներկայացման թուականին և ախտորոշ չորս ամիսներէն մինչեւ ամուսնալուծման վճիռի արձակման թուականը։

Նշանակած

ՍՈՒՐԻԱՆ

Ես ոչ արաք եմ, ոչ ալ քիւրու։ Ես հայ եմ, սուրիացի՝ հայ, որուն արինը եռաց, երբ թքական բանակը մտաւ Աֆրիկին ու թքական դրօշակը բարձրացաւ քաղաքին վրայ։

1938-ին ես չէի ծնած, սակայն երբ, որպէս դպրոցական պատանի, իմացայ, որ Աղեքսանտորեթի մարզը փրցուցեր են մեր «բարեկամ» ֆրանսացիներն ու թուրքին տուեր, կոկին արիւնս եռաց։

1967-ին, երբ համալսարանական ուսամունք էի ու հսկայելը գրաւեց Սուրբոյ Կոլանի բարձրունքները, արիւնս դարձեալ եռաց։

Յիմա, սուրիական պատերազմի ուրեմնորդ տարուան շեմին, անցնող եօթը տարիներու 70 տեսակի ցցումներն ենց, երբ կը նայիմ Սուրբոյ մասնատուած քարտեզին, կը փորձեմ զապել բարկութիւնս, որ արիւնս չեռայ ու երակներն դուրս չժայթիք։

Կարծես գիշատիչներու խնճոյք է, բորեսիները հաւաքուած են վի-

ուաւոր երկորին շուրջ, ժանիքներն ու մագիլները սրած, ամեն մէկը անկէ պատառ մը կ'ուզէ փրցնել։

Խսրայէլ հարաւեն, Թուրքիա հիւսիս-արեւմուտքեն, զիւրտերը հիւսիս-արեւելքեն, հալամական պետութիւնն ու ընդիմադիրները մէջեն, ասուց վրայ ալ ռուսական, հրանական եւ ամերիկեան ախորժակները... Սուրբիան դարձաւ ոչ թէ կռուախնձոր, այլ քռնարեալ հարս։

Ես սուրիացի եմ եւ կը սիրեմ երկիրս։ Սիրած եմ ու պիտի շարունակմէ սիրել եւ ցաւիլ անոր հասած որեւէ վսասին համար։ Սուրբիան երկիր մըն է, հողատարածք մը, որ պատմութիւնն ունի եւ մշակոյթ։ Զանազան ազգեր ու տարբեր իշխանութիւններ այստեղ եկեր են ու անցեր։ Ուսաք իրենց գեղեցիկ դրոշմը ծգեր ու անցեր են, ուրիշներ՝ եղած քանդեր ու անցեր։ Իշխանութիւնները կու գան ու կ'երթան, սակայն հողը կը մսայ։ Կը մսայ ու իր մէջ կը պահէ յիշատակներ, որոնք չեն տժգունիր, յատկապես, երբ անուց արժեքը գիտցող եւ զանոնք պահպանող սերունդներ կը յաջորդեն իրարու։

Սարոհիկ, երբեմն կը շփոթեն երկիրն ու իշխանութիւննը. կրնաս չհամակիրի իշխանութեան, սակայն չես կրնար չսիրել ու չպաշտպանել երկիրը, որ սովորական հող չէ, այլ քաղաքակրթութեանց բազմաշերտ ու բազմերանց պատմութիւն։

Ու դարձեալ, քանի հարցուած անգամ ըլլալով ուրեմն կը միջահարէ մէկ ու միակ հարցական մը՝ «Ի՞ն ՉՈ՞Ռ»... ինչո՞ւ այս գեհենածին ու սատանական պատուածուցին Սուրբիան։ Ինչո՞ւ համար անոր խաղաղ երկինքը սեւով պատեցին ու անոր հարուստ հողը արիւնուն ներկեցին։ Ու կարծես չէր քաւեր արեան գոյնը, թքական արևաներկ հոշակերը եկան «ինճոյք» ամրոջացնելու։

Թուրքը, որ մէր ոխերիմ թշնամին է, այսօր կրկնակի թշնամի դարձած է, որովհետեւ հայ ենք եւ սուրիացի։ Հաւատարիմ քաղաքացիները այս երկիրն, որուն փառքի օրերուն ցնացակնը, իսկ տագնապահ պատեցին ու ողոքուած պատմութիւն։

Ու դարձեալ, քանի հարցուած անգամ ըլլալով ուրեմն կը միջահարէ մէկ

ու միակ հարցական մը՝ «Ի՞ն ՉՈ՞Ռ»... ինչո՞ւ այս գեհենածին ու սատանական պատուածուցին ու ողոքուած պատմութիւն։ Սեր ճակատագիրը կապուած մնաց այս երկիրի ճակատագիրն, որովհետեւ, ան որքան որ տեղացիին է, նոյն քանի ալ մերն է։

Պատերազմը ահաւոր քան է, իսկ քաղաքականացուած պատերազմը արհաւակիր է, որուն տուրքը ակամայ կու տայ խաղաղ ժողովուրդը, մինչ կարգ մը իմաստակներ ունա կը շարուսակն մասցորին բաց վերքին վրայ առ ցանել։ Ինչ դիւրին է հեռու հեռու քարոզ կարդալ ու խրատ տայ՝ «ՄԵՆՔ չըսի՞նք...»։

Օրը կու գայ, Սուրբիան դուրս կը շպտէ երկիրը պղծողները, կը դարձան իր վերքերը, կ'ապաքինի ու լուսաւոր աչքերով կը նայի գալիք պայծառ օրերուն։

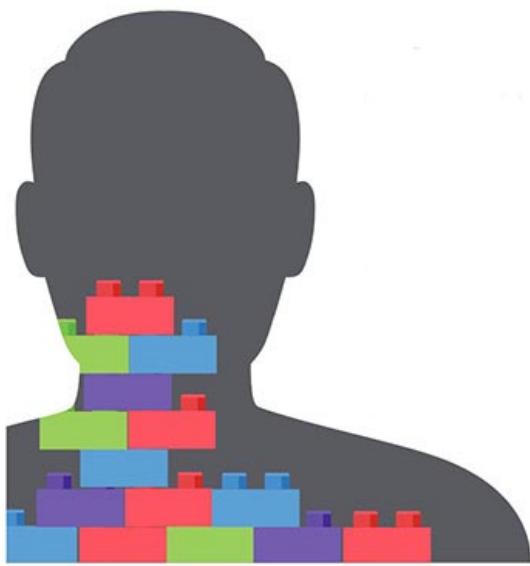
Յակոր Միքայէլեան

Նուտակադրություն Աշխատաքի Յոյնու

ՊԵՐԻ ԸՒԼԵՐՆԵԱՆ

Հինգ տարի սարսափելի եւ դժուարին օրերէ ետք, խաղաղութեան ծիածանը սկսաւ երեւիլ Հալեպի երկսքին վերեւ։ Հինգ տարիներու ընթացքին ապրեցանք մահուան սարսափին ու քանդումի ահուդողը։ Մեր կառոյցները՝ դպրոցներն ու եկեղեցիները դժուարութիւններու դժմ յանդիման գտնուեցան, հայ շունչով ու ոգիով բարախող հայկական թաղամասերը ամայացան, հողին

յանձնեցինք փաղանգ մը հայորդի-
ներ: Այս բոլոր դժուարին պայման-
ներուն մէջ, մեր միութիւնները թէեւ
հեռու են իրենց կերպուներեն, սա-
կայն կը շարունակէին իրենց առա-
քելութիւնը ու յառաջ կը տանէին
իրենց վստահուած աշխատանքը՝
իւրաքանչիւր իր կարելիութեան
սահմաններուն մէջ:

Այսօրպայմանները փոխուած են: Սկսած են Մայր Գաղութի վերականգնումի աշխատանքները, սուրբիահայութեան եւ յատկապէս հալեպահայութեան համար հանգանակուած օժանդակութիւնները այսուիետե պիտի տրամադրուին գաղութի վերականգնումի աշխատանքներուն: Պատրաստուած են ճարտարապէտական և ախագիծեր, առաջնահերթութիւնը կը տրուի ազգային ու ազգապատկան շենքերու նորոգութեան եւ վերաբացումին, քանոյուած տուններու եւ խանութենքու վերացինութեան:

Միութիւնները գործի լծուած են
ու կը տասին աշխոյդ աշխատակը:
Հայկական կառոյցներու ցուցակիդ-
կերը կ'ողողուին ծեռևարկվերու յայ-
տարարութիւններու: Բոյորին սապ-

տակը, պարզ ու մեկին, յաջողութեամբ պսակել է կառոյցներու եւ մեր ժողովուրդի հոգենմտաւոր վերականգնումը, որուն համար նաեւ Նիւթական հասոյթի ապահովումն է: Սա ընական է. եթէ չկարենանք եկամուտ ապահովել, կարելի պիտի չըլլայ կեանքի կոչեւ մեր ծրագիրները: Սակայն նկատելիս այս է, որ հասութաբեր ձեռնարկերուն ինևսուն առ հարիւր կը կրե նոյն ընոյթը՝ նախաճաշ2, ճաշկերոյթ, պարահանդէս...:

Մեր գաղութը իր կեանքն էն կորսնցուց հինգ երկար տարիներ: Մեր երեկուան մասն կը պահպան այսօրուան պատահիներն ու երիտասարդուներն են, որոնք իրենց կեանքի հլոյատուկ պահերն ու ժամերը չեն չկցան վայելել: Գաղութը այսօր կը տառապի մարդութիւ ու երիտասարդութեան և սուրացումն: Եթե մտադրած ենք ապագայի հեռանկարին ծրագրաւորու-

ողութ, եթև մեր քարքերուն ու սովորութիւններուն պահպանութը տակաւին մեր և սպատակվերուն կիզակետոց կը հանդիսանան, եթև կը ծզդտիմք պահպանել մեր դիմագիծը, ուրեմն անհրաժեշտ է փոխել մեր աշխատելաձեւը եւ աշխատելասոճը:

Եօթը տարի առաջ մեր միութիւններուն որդեգիրած ռազմավարութիւնն ու ուղեգիծը այսօրուան մեր օրերուն չեն յարմարիր ու Ներկայ պահանջներոց չեն գրիացներ: Այսօրուան մարտահրաւերները տարբեր են, մենք կը պայքարինք սրընթաց զարգացող ժամանակի մը մէջ ու այդ պայքարին յաղթական դրւսնալու համար պէտք է արդիականացնենք մեր գործելանքը, մեր աշխատանքներուն մէջ ներդրաւեկը

Նոր Միտք, առողջ տրամարանութիւն ունեցող երիտասարդութիւն։ Վերատեսութեան Եկթարկելը ուրեմն մեր ծրագիրները, իուսափիլը կրկնութիւններէ, իրարանման ձեռնարկներէ, աշխատինք մեր փորձիկներուն և երիտասարդներուն հետ, լսենք ալսոնց ցաւերն ու առաջարկները եւ զանոնք հիմք ընդունելով գործելը։

100-ԱՄԵՐԻ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
ՍՈՒՐԵՆՅԱՆ ՄԵԶ

Կասկած չունինք, որ միութիւն
մը հիմնելը վսեմ գործ է, իսկ անոր
մէջ ամբողջ 100 տարի շունչ ու հո-
գի Ներորելոց գերմանուկային: Այս-
պիսին է ՀՄԸՆ-ը: Մերձաւոր Արեւել-
քի մէջ առաջին կազմուած մասնա-
ճիւղը կ'ըլլայ Պէյրութի մէջ, երկրո-
որ՝ Դամասկոս 1925-ին, նոյն տա-

հայ Երիտասարդը կը մարզական գանձան Նախասիրութիւնները մարմանաւորուած գտած էր միութեան մը մէջ, որ մէկ խօսքով հայաբոյր եւ համապարփակ էր: Ինչպէս կարելի էր չլուծուիլ, չձուլուիլ եւ ամբողջականութիւն մը չկազմել անոր իւս:

1972-ին սուրբիական պետութեան որոշումնվ կը պետականացուի Երկրին մարզական միութիւնը՝ ՀՄԸՄ-ը կը կնքուի «Ալ Եարմութ» անունով: 1974-ին, համագաղութային կառոյցի ստեղծումնվ եւ Շրջանային Վարչութեան գլխաւորութեամբ՝ ՀՄԸՄ-ի Սուրբիոյ ընտանիքը կը դառնայ առանձին շրջան: Իր մարզական եւ սկաուտական բաժիններով կը դառնայ ռահվիրան, նուիրեալ ու կենսունակ, անխոնչ աշխատող եւ նպատակավագ դեպի իր գաղափարախօսութիւնը:

ՀՄԸՄ-ականներ Սուլիիոյ տարածքին իրենց բեղմնաւետ գործունեութիւնը ի սպաս դրած են մարմանակողութեան ճամբռվ մարդակերտումի, հայ Երիտասարդին մէջ կերտելով առաջինութիւններու գերագոյնը՝ ծառայելու ազգին եւ հայրենիքին: Այս տեսլականով (հակառակ Երկրիս նորօրեայ պատրազմի դժուար պայմաններուն) Դալեակի, Դամասկոսի, Լառաքիոյ, Գամիշլիի եւ Ջեսաափի մասնաճիւղերը տակաւին պատնշչի վրայ են ու կը շարունակեն իրենց աշխոյժ գործունեութիւնը:

Յետադարձ ակնարկով մը մԵկ-
տեղեւը ՀԱԸՆ-ի Սուրբոյ մասնաճի-
ղերը հիմնադրութեան թուականնե-
ռու լապառ -

- 1-Դամասկոս (1925)
2-Հայեա (1925)
3-Լաթարիա (1926)
4-Հոնս (1930)
5-Գամիլի (1931)
6-Գրզդ-հան (1931)
7-Աղեքսանտրէթ (1931)
8-Անտիոք (1932)
9-Թէլ Ապիհատ (1932)
10-Ռաս Ռիլ Այն (1933)
11-Յասիչէ (1934)
12-Ճարապլու (1934)
13-Ազեզ (1934)
14-Կրաք Փունար (1935)
15-Տըռպէսիէ (1936)
16-Տէր Զօր (1937)
17-Այն Տիուար (1938)
18-Տէրիք (1938)
19-Պաևիաս (1945)
20-Այն Արուս (1947)
21-Ռազբա (1950)
22-Թէլ Պրաք (1952)
23-Ամուտա (1955)
24-Թէսաս (1994)

Հար մը բլորած ՀՄԸՄ-ը
«Պատուաբեր Անցեալին Յաղթա-
կան Ապագյ» Նշանաբանով, այսօր
աւելի երիտասարդ, աւելինպատա-
կասլաց կ'ընթանայ դեպի թիրախ՝
կերտելու հայ երիտասարդը:

ՀԱԸՆ-ի Սուրբոյ Շրջ. Վարչութեան
Մամուլի Յանձնախումբ

Ըստունուած իրողութիւնն է, որ հայ թատրոնը սկսած է, երբ Տիգրան Մեծ Արտաշեսան թագաւորը, իրականացուցած մշակութային բարեկարգումներու շարքին, Հայաստան թերած է առաջին յունական թատրոնիումը: Խոկ անոր յաջորդը՝ Արտաւազդ Բ. Արշակունի թագաւորը արժանաւորապես պատմութեան Եջերը անցած է իբր առաջին հայ թատերագիր: Ան յունական ողբերգութիւններուն հետեւողութեամբ ու յունարեն լեզուով թատերգութիւններ կը գրի ու անձամբ կը բեմադրե արջունիիին մէջ: Այս բոլորը պատահած է ք. ա. առաջին դարուն, որմէն ետք հայ թատրոնը անգամ մը եւս կը յիշուի միայն Զարթօնքի շրջանին՝ ք. ե. ԺԹ. դարուն ու լուսարձակի տակ կը բերուի Գաբրիէլ Սուլունուկեանը՝ նոր դարերու առաջին թատերագիրը: Զսան դար տեւող այս թատերական բացակայութիւնը պատճառ եղած է, որ մասնագետներ Տիգրան Մեծի ու Արտաւազդ Բ.-ի փորձառութիւնը նկատեն ծախող փորձեր, եզակի փայլատակումներ, որոնք շարունակոր չունեցան եւ հայ թատրոնի իսկական սկիզբը վերաբերեն ԺԹ. դարուն:

Պատմութեան գիրքերու ու ժամանակագործթիւններու խոր պրադտում մը երեւան կը հանէ այլ իրականութիւն մը: Տիգրան Մեծի Եւ Կրտաւազդ.Բ.-ի փորձերը իշխապես ձախող էին ոչ թատերական արուեստ ստեղծելու առօւմով, այլ արեւմտեան-յունական ոճի թատրոնը հայ մշակոյթին մէջ ներմուծելու իմաստով, որովհետեւ այս ատեն արդէն գոյութիւն ուներ հայկական ժողովրդական թատրոն, որ դարերու ընթացքին կերպարանափոխութիւն ապեցաւ: Մատենագիրներու վկայութիւններն ու տուեալները հ մի բերելով, կրնակը կարգ մը մութ կետեր պարզաբանել եւ թիւրիմացութիւններ վերացնել:

Աշաջին թիւրիմացութիւնը
կը Վերաբերի գուսանական արուես-
տին առևշուող Մեր ըմբռնութերուն։
Այսօր մենք զայս կ'ընկալենք իբր եր-
գարուեստի ճիւղ, սակայն այդ մե-
կը ճշմարտութեան միայն մեկ
երեխ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

ԹԱՏՐՈՆԻ ՄԻԶԱՉԳԱՅԻՆ ՕՐՈՒՅՆ ԱՌԻԹՈՎ

Յուշիկ Ղազարեան

Կեանքերն ու հերոսութիւնները ասմունքային բաժիններով, որոշ մասեր երգեցիկ եւ մշականի ընկերակցութեամբ:

Կային նաեւ կգական սերի գուլ-
սաններ, որոնք «Վարձակ» կը կոչ-
ուիին: Նշանաւոր վարձակներին
մին՝ Նազենիկ անունով, այլքան հրօ-
չակաւոր եղած է, որ նոյնիսկ յիշ-
ուած է Մրկսես Խորենացիի «Պատ-
մութիւն Քայոց»ին մէջ: Պատմահյ-
ուը, երբ անոր կ'անդրադառնայ,
կը նկարագրէ մշշախաղի վարպե-
տութեան աստիճանը «Զեռքերով
կը պատմէր» արտայայտութեամբ:

Գուսանական խումբերը մեծ ժողովրդականութիւն կը զայելէին՝ Հայաստանի ամբողջ տարածքին՝ ընկերային բոլոր դասակարգերուն մօտ: Անոնք ներկայ կ'ըլլային ցնութեան ու տիրութեան պահերուն, զանազան տօներու կը գուարճացը-նէին հրապարակներու մէջ հաւաք-ուած բազմութիւնը, օրուան խոր-հուրդի վերաբերող ներկայացում-ներ սարցելով եւ այս բոլորը կը կա-տարէին անշահանդիր՝ յաճախոչինչի փոխարէն, սրբազան պար-տականութիւն կատարող քուրմի հոգեկան բաւարարուածութեամբ եւ հանդիսատեսի ծափահարութիւն քաղող արուեստագէտի գոհունա-կութեամբ:

Կարելի է պատկերացնել զանոնքը: Բացօթեայ Ներկայացումի ընթացքին, անոնք կը Ներկայացնեն այս կամ այն դիւցազունին հերոսութիւնները, տրամաթիր Վայիկեան-Ներուն Երկխօսութիւնը կամ Մեսախօսութիւնը կ'արտայայտուի Երգով՝ փառադիրի, տակիդի ու շեփորի

ՄԻԱՅՆ ԳՈՒՍԱՆԵՐԸ ՆԵՐ- ԿԱՅԱՑՈՒՄ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՒՆ

Հայկական կատարողական
արուեստը սահմանափակուած չէր
գուսաններով։ Անոնց կողքին կը գոր-
ծէին ևաճ ծաղրածուներն ու լարա-
խաղացները։

Ծաղրածուները, հայկական
պետականութեան անկուսմեն առաջ,
ժողովուրդը գուարճացնելու կող-
քին, ունեին սաեւ քաղաքական-ըն-
կերային դերակատարութիւն։
Անոնց սրամութեան թիրախն էր իշ-
խող աւագանին։ Ծաղրածուն իրա-
ւասութիւն ուներ իր կատակներով
զննադատել Կոյսիսկ ամենաքարձոր
պաշտօնեաները, առանց հաշիւի
կանչուելու։ Այս երեւոյթը կը վկայէ,
որ այդ ժամանակներուն Հայքի մէջ
կը տիրեի, այսօրուան հասկացողութ-
եամբ, որոշ ժողովողավարական
առողջ մթնոլորտ։

Ծաղրածուներուն կ'ընկերակցէին լարախաղացները, որոնց բարակ պարանի մը վրայէն ապահովանցնելու կարողութիւնը միշտ օրս կը գուարծացնէ հասրիսատեսք:

Յուշիկ Ղազարեան

Կանսաել լարախաղաց-ծաղրածոն
գոյգին ծիսական բնոյք տուող տե-
սութիւններ, ըստ որոնց, լարախա-
ղացը կը Ներկայացնէ աշխարհի
վտանգներէն անցնող բարի ոյժը-
իսկ ծաղրածոն՝ զիկը ծաղրող ո-
վար ձգել փորձող մութ ոյժը: Ներ-
կայացումը միշտ կ'աւարտի բարի
լարախաղացին ապահով տեղ հաս-
նելով եւ չար ծաղրածուին երգիծա-
կան պարտութեամբ:

ԻՆՉՊԻՄԻ՞ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ
ՆԵՐ ԿՊՐԵՑԱՒ ԳՈՒՍՏԱԿԱՆ ԱՐ-
ՈՒԵՍԸ

Գուսանական արուեստի ծանր հարուած էր քրիստոնեութեան ընդունումը: Յայ Եկեղեցւոյ առաջին հայութը հաշտ աչքով չէին կրնար Նայիլ արուեստի մը, որ նուիրուած էր քարոզելու հեթանոսական արժեքներ, փառաբանելու հեթանոսաստուածներն ու Նկարագրելու անոնց սիրագործութիւնները: Ազաթալսգեղոսիու Փաւստոս Բիւզանդի պատմութիւններուն մէջ արդէն զգալի են այդ տրամադրութիւնները: Կարելի է ըսել, որ քրիստոնեութեան ընդունումն ետք, գուսանական արուեստը սկսաւ ապրիլ դասդադա ուժացում ու կերպարանափոխում:

Աղջքան մեծ ժողովրդականութիւն կայելող արուեստ մը չէր կը ունար ամբողջովին արմատախիլ ըլլալ հաւաքական խիզճէն: Աղջ պատճառով ալ, հետագայ դարերուն թափառաշրջիկ գուսաններուն պիտի յաջորդէին աշուլուները, որոնց ժառանգեցին գուսանական արուեստի երաժշտական բաժինը ու շարունակեցին ապրիլ գուսաններուն ապրելակերպով: Իսկ պատմողական բաժինը պիտի ժառանգեցին ասացողները, որոնք Յայաստանից ցուրտ ծմրան գիշերներուն իրենց շուրջ կը հաւաքէին մեծեր ու փոքր ուրեմն պատմելու անգերազանցելի կարողութեամբ զանոնք կը փոխադրէին դէահի հեցիաթային ու առասպելական աշխարհներ, դէահ Սասնայ Ծռեր ու Յազարան Պլայուներ... Որոշ տեղեր պահուած են նաեւ կարգ մը բաժիններ երգուներկայացնելու աւանդութիւնները սակայն մեջախաղող վերացուած են:

Այս ալ կարենի է պատկերացը
Նել, ինչպես Հակական Լեռնաշխարհ
ի ցրտաշունչ փոթորիկը դուրս
կը փէ, միև այդգիլական պարզու
տնակի մը մէջ, մէծ ու փոքր օճա-
խին շուրջ հաւաքուած, հաստ ծած-
կոցներով փաթթուած կախուած են
ասացողին բերանեն: Ու կը սկսի կե-
երգեցիկ նախաբանը «Ողորմի-
ասենք....» ու «Ողորմի»ներուու
մասնաւցելով ներկաներո իրենք ա-
չեն զգար ինչպես յանկարծ Սանա-
սարին հետ Պողինձե քաղաքը կ'եր-
թան Դեղնունը հարս բերելու...
իսկ այս բոլորին կեղրոն՝ ասացողը
կը շարունակէ իին գուսաններէն

իրեն եկած կոչումը, նոյն հյումուռութեամբ, սոսկ հանդիսաւոս ունենալու հաճոյքին փոխարեն:

Ծաղրածուներն ու լարախա-
ղացները շարունակած են իրենց
գործունեութիւնը, սակայն հայկա-
կան պետականութեան անկումով
եւ օստարի լուծին տակ գտնուելով
ծաղրածուները կորսսցուցած են
իրենց քաղաքական խորքը եւ բա-
ւարարուած միայն առօրեայ կենցա-
ռիկ կատակվերով:

Ո՞ւր Եղած Է ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԱՅՍ ԱՐՈՒԵՏԱՏՆԵՐՈՒՄ ԿԵԴՐՈՆԸ

Գուսանական արուեստին մասին երբ կը խօսէինք, անդրադարձանը Գողթն գաւառին, սակայն կ'արժէ յիշել սաեւ, որ Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետ վանքը նոյնապէս եղած է Նախապէս Գիսանէ հեթանոս աստուծոյ տաճարը՝ գուսաններով կարեւորագոյն հաւաքավայրերէն մին: Քրիստոնեական շրջանին ան շարունակած է մշակութային այս առա-

թելութիւնը: Յետագայ ժամանակերիւն վկայութիւններ կան, թէ ինչպես աշուղներ, երբ կը սկսէին իրենց գործունեութեան, ամէն բանէ առաջ իրենց նուազական գործիքը Մշոյ Ս. Կարապետ վանը կը տանէին՝ օրինելու համար: Վաևքին մէջ կ'իրականանային նաեւ տարեկան ուխտագնացութիւն-հաւաքներ, որոնց կը մասնակցէին Յայաստանի ամէն կողմէրիւն Եկած աշուղները, լարախաղացներն ու ծաղրածուները, ինչ ցուցադրելու իրենց կարողութիւնները, միցելու եւ լաւագոյնը ընտրելու՝ տեղույն դարերին Եկած օրինականութեամբ ու սրբութեամբ: Պարանին վրայ չբարձրացած լարախաղացներ «Եա՛ Մշոյ Սոլքան Սուրբ Կարապետ» կը կանչէին, ստանալու համար անոր պաշտպանութիւնը: Աւելին, մինչեւ նորագոյն ժամանակներ, Յայաստանի մէջ տակալին կը մնայ այս հաւատալիքը, որ լարախաղաց ըլլալու համար, տուեալ անձը երազին մէջ Մշոյ Սոլքան Ս. Կարապետը կը տեսնէ եւ անկէ կ'առնէ լարախաղացութեան կոչումը:

ԻՆՉՊԵ՞Ս ՎԵՐՋ ԳՏԱՒ ԱՅՍ ԲՈԼՈՐԸ:

Նժբախտաբար ժողովրդական այս բազմակողմանի ու ճնիւ ար-
ուեստը փրկող մը չունեցաւ: Զար-
թօնքի շրջանին մեր մտաւորակա-
նութիւնը զբաղած էր արեւմտեան
չափանիշեր և երմութելով հայ մշա-
կոյթին մէջ: Թատրոնը երաժշտութ-
եան չափ բախտաւոր չէր, որ ու-
նենար զինք փրկող ու նոր արժեք-
և երուն յարմարցնող կոմիտաս մը:
Այդուհանդերձ, Կ'արժէ յիշել, որ

Նաևար Պապեան-Ջիլճեան

- Մարին, ի՞նչ եղաւ հետոդ, ժամ մըն է հագած կը սպասեմ:

Դրան սեմին կանգնած, ալ չհամբերելով կը գոչեր վրդոված ամուսինը:

Սպիտակ մազերը, դեմքին եւ ձեռքերուն վրայ եօթանասուն եւ հինգ տարիներու ձեռամբ գծագրուած խորշումները խորհրդաւոր կերպարանը տուած էին գեղարդը, միշտ կոկիկ հագած այդ ծերուկին, որ հանգստեան կոչուելուն ետք, դատապարտուած էր միմիայն տիկնոց՝ տիկին Մարիին եւ տան պէտքերը հոգալու:

- Եկա՛յ, Եկա՛յ, ի՞նչ կը պորաս, ո՞վ ըսաւ թեզի առուու կանուխեն պատրաստուիս: Ահա՛ թուղթը, ամբողջ շաբթուան պէտքերս գրած եմ:

- Միայն այսքա՞ն: ՉԵ՛, թի Եղեր է, բե՛ր եօթը ութը եց ալ գուե:

- Ե՛հ դուս ալ, այ մարդ, զատիկ է, գիտես զատկուան «քաշխալա»ն, գոնէ այս տարիզգանը, որ զատիկ է:

- Ազգան ապրանք ես ինչպէ՞ս շալկեմ, վեր հանեմ:

- ՏԵ՛Ռ Աստուած, ես ալ շուտարեցայ հետո:

Մարդ քիջն տակէն ժպտաց: Աս տարիներ ես երթալով իշեց, թէ ինչպէս կ'այպանէր տիկինը ըսելով.

- Աս սովորութենո՞ւ վազ չես անցնիր, չե՞ս կրնար ամեն ուզածներու մեկ անգամեն ըսել, պէ՞տք է տասը անզամ իշեմ-ելլեմ:

Ուրեմն Զատիկ էր: ՄԵԾ Զատիկ, այսինքն Ս. Յարութեան տոն, որուն կը սախորդէր Աւագ Շաքարը՝ Յիսուսի կեանքին վերջին ութը օրերուն կարեւորագոյն դեպքերն ու խորհուրդները ընդգրկող: Ան իր հետ կը թերէր նաեւ շարը մը սովորութիւններ եւ աւանդութիւններ, որոնք զատկուան «համը» կու տային:

Եօթը տաժանակիր տարիներէ ետք, Յալեազ սկսած էր ինքզինք դարմանեւ, պատերազմը, մասամբ դադրած, քաղաքը թի թէ շատ խաղաղած էր. իսկ հիմանակնը այն էր, որ ջուրու ու ելեկորականութիւնը ամիսներ ու ամիսներ խօսվելէ ետք, քաղաքին հետ հաշտուելով ես վերադարձեր էին:

Տիկ. Մարին որոշած էր այս տարի Զատիկը ապրիլ՝ յիշելով անցեալի օրերը՝ ոգեկոչելով իր երեսնի սովորութիւնները:

Այսպէս, ան սկսած էր տան զատկուան «հսկայական» մաքրութեան՝ գորգերը մաքրեր, վարագոյրները լուացեր եւ տուսն զարդարեր էր ձեռագործներով, սապիկներով, ճուտիկներով, եւ այլ արձանիկներով: Բայց այդ հակիմներով զարդարուած ծառը գլուխ գործոցն էր, որ յաճախ ամուսնոյն քմծիծաղի առարկան դարձած էր: Ինք ալ չէր համոզուած, բայց...:

- ՏԵ՛Ռ Աստուած, հաւկիթով ծա՞՞ն մը կ'ըլլայ: Օ՛ դմեմ թող երթայ, պատիկները կը սիրեն, շատ կ'ուրախանան:

Նախանցեալին պատիկները իր զատկաներն էին, իսկ իրմա՛ թոռնիկ-

ները:

Յաջորդ փուլք զատկուան կարկանդակին պատրաստութիւնն էր: Օ՛հ այդ անուշաբարոյ հոտը, որ կը տարածուեր ամբողջ տան մէջ, թռքերու լցոնելով Զատիկ է կը կամչէր: Քանի՞ թիլօ պատրաստէր... իհնագ, եօ՞թը: Այսպէս մը պէտք էր դասաւորէր, որ բաժին համեր իր զաւակներուն, հարսերուն, թիզ մըն ալ չորս կողմի հարազ ատներուն եւ անպայման իրենց՝ տնեցիներուն եւ գալիք հիւրերուն: Սովորաբար այդպէս կ'ըներ, իր կարկանդակը մեծ համբաւ կը վայելի:

Յիշեց այն օրերը, երբ ջոյերով կամ տալերով, ներերով կը հաւարուեներն մէկը միւսին օգնելով բոլորին կարկանդակները կը պատրաստէին: Յիմա իրեն պիտի օգնեն իր աղջիկն ու հարսերը: Ինքզինք բախտարու զգաց, շատերու զաւակները պատերազմին հետեւանքով ճամբորդած էր իրենց ծնողները միւսակ ծգած էին: Յազա՛ր փառք, ինք այդպէս չեր:

Աւագ Յինգարքին Եկեղեցւոյ պիտի տրամադրէր, այդ օրը տեղի կ'ունենային չորս արարութիւններ, նամասաւանդ Երեկոյեան «խաւարում» ին ներկայ պիտի գտնուէր: Ո՛րքան կը սիրէր «Ո՞ր ես, Մայր իմ» շարականը: Յու եօթը հանգոյներով օրինուած թելերը պիտի կապէր, զաւակներուն եւ թոռնիկներուն ձախ ձեռքերուն անցընելու համար:

Ժատեր կ'ըսեն, թէ այդ թելը ձեռքի անցուցած պահուու «մոլրազ» պէտք է ինդրես, իսկ եթէ մինչեւ Յամբարձում թելը ձեռքեդ իյսայ, ուրեմն փակաքած պիտի հրականանայ:

Աւագ Ուրբաթ՝ Յիսուսի խաչելութեան եւ թաղման օրը, կեսօնաւան ճաշին սովորաբար «ոսպով քիֆթա» կը պատրաստէր: Կեսօն Ետք ներկայ կ'ըլլային թաղման արարողութեան, որմէ Ետք ընտանեօթ Եօթը Եկեղեցի կը շշուին: Ան յիշեց Ս. Յարաւանց Մանկաց Մայր Եկեղեցւոյ ճանապարհը երեսները. Երեսներ կ'անդաման մէջ են ինձի կ'այցելեն, այդ մուպայը ձեռքերնեն վար չեն առներ, իսկ երբ սեղանին շուրջ հաւաքուիկը առանց բառ մը իս ո ել ու ա ն դ ա դ ա ն կը նկարուին այդ ֆեսապուք ըստուածին մէջ տեղադրէլու իրենց նկարները: Ե՛հ... ի ցոյց մարդկանց»:

Ո՛չ, իրենք այդպէս չեին, մտածեց: Իրենք պահպանած էին ընտանեկան սրբութիւնը: Իրենք բոլորը՝ զաւակներով, հարսերով եւ փեսաներով գիրար կը սիրեն ու կը յարգէին, իսկ եթէ նկարուիէն, այդ կ'ըլլայր օրուան յիշատակը պահելու ու ոչ թէ ցուցադրամոլութեան տուրք տալու:

- Փառք թեզ, ՏԵ՛Ռ, հազար փառք,- մրմնչաց:

Իսկ երբ ճաշի սեղանին շուրջ բոլորուցան, թռուներն ամենն երեսներ պատուիրեց:

- Կարդգես, տղաս, Ե՛լ հատ մը սկաբ մեզ, բայց չըլլայ թէ այդ ֆեսապուք դնես, պէտք չկայ ուտելիքները ցուցադրելու:

Ազա բաժակը բարձրացնելով, հայրական օրինութիւնը տուրաւ ու ըսաւ:

«ԶԻՒՍՈՍ ՅԱՐԵԱ Ի ՄԵՌԵԼ, ՕՐՅՆԵԱԼ Է ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ:

Իրած էր, սակայն առաւտեան, երբ արթնցեր էին բոլոր հաւկիթներու կտրտուած գտած էին: Տղաքը իրենցմէ առաջ արթնցած հաւկահայու մը կազմակերպէր էին արդէն:

Անշուշտ տղաքը պատժուեր:

Վրայ հասաւ Աւագ Շաքարը Եւ տիկ. Մարին փուլքաց խոհանոց՝ պատրաստելու խթման ընթրիքին սեղանը, ուր բազմատեսակ ուտեստեղին կը գետեղուեր, ի մասնաւորի օօնճա», գինի եւ գոյսգոյս հաւկիթներ:

Կերշապէս ժամանեց սպասուած օրը: Կիրակի առաւտուուն, բոլորը՝ մեծ թէ փոքր, գեղեցիկ զգեստներ հագած ուղղուեցան Եկեղեցի: Ս. Պատարագի աւարտին, Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ, մեկը միւսը շնորհաւոր կարուք մաղթանըներ կը փոխանակին, իսկ ընտանիքներ հաւաքուելով կը վայելի:

Կեսօնին, բոլորը միասին պիտի: Վարդգեսին եւ տիկ. Մարին տունը հաւաքուած էին: Այստեղ մեծ հայու գատկուան նուերները կը բաժնէն թռուներուն, այստեղ փոքրիկները միասին կը խաղային, երիտասարդներն կը նկարուին համար:

 Եկեղեցւոյ պիտի տրամադրէր, այդ օրը տեղի կ'ունենային չորս արարութիւններ, նամասաւանդ Երեկոյեան «խաւարում» ին ներկայ պիտի գտնուէր: Ո՛րքան կը սիրէր «Ո՞ր ես, Մայր իմ» շարականը: Յու եօթը հանգոյներով օրինուած թելերը պիտի կապէր, զաւակներուն եւ թոռնիկներուն ձախ ձեռքերուն անցընելու համար:

Ո սեղանը կը դասաւորէին:

Ի՞նչ հաճելի եւ տաքուկ մթնույրտ: Պիտ. Կարդգես այս բոլորը տեսնելով պահ մը կանգ առաւ, մտաբերը ընկերու խօսքերը, երբ քանի մը օր առաջ զանգատելով ըսած էր. «Զաւակներն երկուք զայտէցին, իսկ այստեղ մացողները մատուցնելու հազի թէ կը տեսնեմ: Թռուներն երբ ինձի կ'այցելեն, այդ մուպայը ձեռքերնեն վար չեն առներ, իսկ երբ սեղանին շուրջ հաւաքուիկը առանց բառ մը իս ո ել ու ա ն դ ա դ ա ն կը նկարուին այդ ֆեսապուք ըստուածին մէջ տեղադրէլու իրենց նկարները: Ե՛հ... ի ցոյց մարդկանց»:

Ո՛չ, իրենք այդպէս չեին, մտածեց: Իրենք պահպանած էին ընտանեկան սրբութիւնը: Իրենք բոլորը՝ զաւակներով, հարսերով եւ փեսաներով գիրար կը սիրեն ու կը յարգէին, իսկ եթէ նկարուիէն, այդ կ'ըլլայր օրուան յիշատակը պահելու ու ոչ թէ ցուցադրամոլութեան տուրք տալու:

- Փառք թեզ, ՏԵ՛Ռ, հազար փառք,- մրմնչաց:

Իսկ երբ ճաշի սեղանին շուրջ բոլորուցան, թռուներն ամենն երեսներ պատուիրեց:

- Կարդգես, տղաս, Ե՛լ հատ մը սկաբ մեզ, բայց չըլլայ թէ այդ ֆեսապուք դնես, պէտք չ

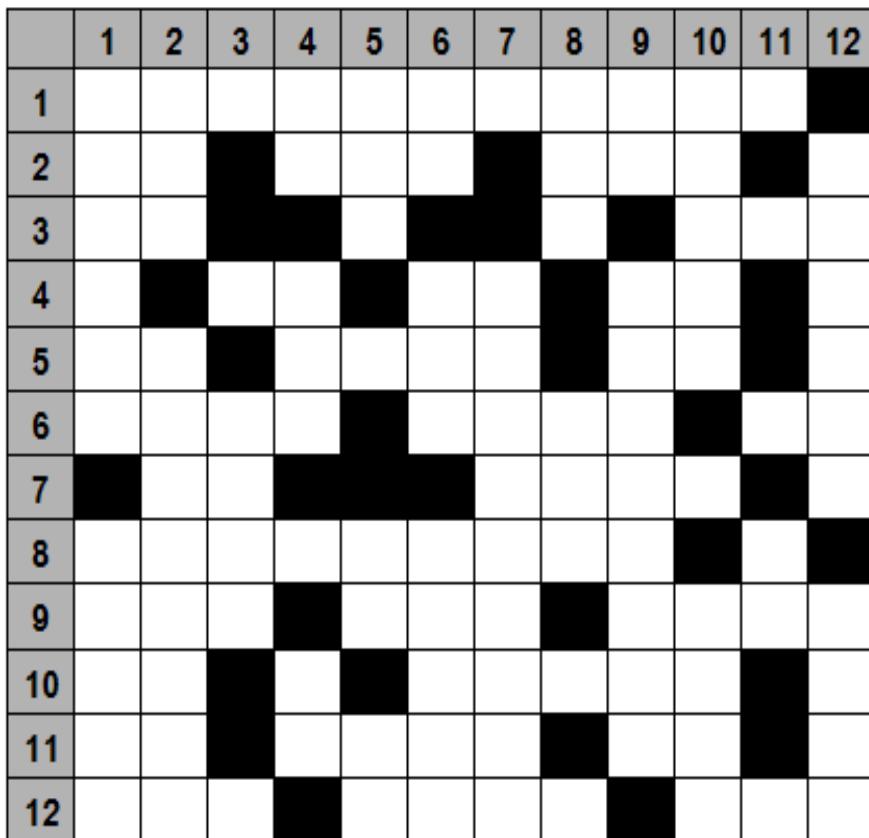

ՄԱՍՄԱՐՁԱՆ

Մարտ Ե. 2018 12

ԽԱՉԲԱՌ (ՄԽ 242)

Հորիզոնական

- 1-Ա: Յարութեան տօնի շարական:
- 2-Յակառակ՝ տարածքի միաւոր: Յակառակ՝ յոգնակերտ մասնիկ: Սիամակառոյի ծննդավայրը:
- 3-Յակառակ՝ 5200: Գոյութիւն ունին:
- 4-Ժամանում: Յակառակ՝ տարի մը անունը: 9001:
- 5-Տարի: Սրբուհի մը: Ցաւի ճիչ:
- 6-Յակառակ՝ պէս: Թատերական ներկայացումի դադար: Զայնանիշ:
- 7-460: Բրինձ:
- 8-1990-ին հոն կը նահատակուի Մովսէս Գորգիսեան:
- 9-Վշակերտ: Գևացք: Յակառակ՝ Սուրբոյ մէջ քրիստոնաեական ուխտավայր մը:
- 10-Յակառակ՝ տարի մը անունը: Կիսութեան գետին մօտ գտնուող դաշտ:
- 11-307: Ճշմարիտ: Յակառակ՝ աղբիւր:
- 12-Յակառակ՝ իին վերջի հետք: Ականջ: Յակառակ՝ դատարկ:

Ուղղահայեաց

- 1-Յակոբ Մսձուրիի երկերէն: Մարգարէ մը:
- 2-Ծարունակ: Անկարեւոր դէաք:
- 3-Դնելոր:
- 4-24 ժամ: Գոյութիւն ունին: Վրգելական:
- 5-Յակառակ՝ որսալոր խայծ: 45: Յակառակ՝ յարաբերական դերանուն:
- 6-Իրերայաջորդ տառեր: Յակառակ՝ իգական անուն: Երթ:
- 7-Այս կիրակի նշուած հրաշափառ տօն:
- 8-Յակառակ՝ ցեղի մը: Վրական անուն:
- 9-Ժամանում: 1992-ին Արցախի մէջ Վաղարշակ Առուշեանի վարած մարտերու վայրը:
- 10-Ազատ: Թաքուն պայթուցիկ:
- 11-Տարածքի միաւոր:
- 12-Փողոցային: Մեղուներու խումբ:

Պատրաստեց Մարինա ԶիլԱրոչեան-Պողիկեան ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄԽ 242)

Տեղաւորէ (1-9) թուանշանները (9x9) քառակուսիներուն մէջ այսպէս, որ իրաքանչիւր հորիզոնական եւ ուղղահայեաց տողի մէջ, ինչպէս նաև (3x3) տուփիկի մէջ մէկ անգամ արձանագրուին:

		8	4						
2			7	9		4	8	5	
			6			2		7	
9	1							7	
6							3		9
	7	3	2				8		
					4	9	5		
4	5	9	1	3	6				
8					2				

ՊԱՅՈՒԱԾ ԲԱՌ (ՄՊ 13)

Պետրոս Դուրեանի բանաստեղծութիւններուն վերևագիրները շնչելով գտնելու պահուած բառը:

Պահուած բառը 14 տառերէ բաղկացած Պետրոս Դուրեանի բանաստեղծութիւններէն մէկը կը ներկայացնէ:

մ	տ	ր	տ	ո	ւ	ն	զ	ք	թ
ս	ա	ի	մ	գ	դ	դ	ա	ք	ւ
ի	տ	ն	ն	ւ	ր	ա	ո	ւ	թ
ր	ա	ի	ի	ե	ո	ժ	հ	ո	ո
ե	դ	ա	ց	շ	ր	զ	ե	հ	ւ
ւ	յ	ա	ս	ի	ա	ա	դ	ւ	հ
ս	ե	ւ	ս	ե	ւ	կ	հ	զ	ի
ի	մ	ց	ա	ւ	ը	ք	տ	ե	ն
ձ	ո	ն	ի	կ	ք	ա	ւ	ն	տ
ի	մ	մ	ա	հ	ք	ւ	ձ	ա	կ

«Դրել», «Տրտունջք», «Իմ Մահը», «Թրքուիին», «Լճակ», Զոնիկը», «Դուշը», «Իմ Ցաւը», «Սիրել», «Մանշակ», «Սեւ-Սեւ», «Ներա Դետ», «Զդում», «Իցիւ Թէ», տաղ

ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

ԽԱՉԲԱՌ (ՄԽ 241)

1	կ	ա	ր	օ	ս	ա	ս	ո	ւ	ն	ի
2	ո	չ	ա	ն	ա	ո					զ
3	մ	ա	ր	ա	ւ	կ	ո	ր	կ	ո	տ
4	ի	ւ	ն	ո	ր	ո	գ	ե	ւ		
5	տ	ո	լ	ր	ւ	ե		կ	ա	ս	
6	ա	ւ	ա	ն	ր	ւ	լ		կ		
7	ս	ր	բ	ա	ն		հ	ա	ն	ի	
8	շ	շ	ա	ն	ա	ս	ե	ր	կ	ա	ւ
9	բ	ն	ա	զ	ա	ր	ե	ք	ո	տ	
10	ի	կ	ր	ո	լ		ա	ն	ս	ա	
11	ր	ա	ս	ե	կ	ա	տ	կ	ր		
12	տ	ն	տ	ե	ս	ի	կ	ի	ր	ա	կ

ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄԽ 241)

2	5	1	3	8	6	7	4	9
8	3	7	4	9	5	6	2	1
9	4	6	2	7	1	3	5	8
7	6	9	8	4	3	2	1	5
5	2	4	1	6	9	8	7	3
1	8	3	5	2	7	4	9	6
3	7	2	9	1	8	5	6	4
6	9	5	7	3	4	1	8	2
4	1	8	6	5	2	9	3	7

ՊԱՅՈՒԱԾ ԲԱՌ (ՄՊ 12)

Պահուած բառը՝ Սարդարապատ

ԽՈՅ

Աշխայից գործուսեութիւն պիտի ունենաք այս օրերուն: Առիթ պիտի ունենաք ուրախանալու դրոշ անձեռու կողքին: Նիւթական հարց մը պիտի քննարկեք:

ՑՈՒԾ

Մի կորսունեք ձեր վստահութիւնը, երբ հանդիպից դժուարութիւններու: Դիսի համակերպից ձեր միջավայրին եւ երեւան հանեք ձեր ձիրքերը:

ԵՐԿՈՒՐԵԿ

Ձեր ընտանեկան կեանքը կարիք ունի ուշադրութեան եւ սիրոյ: Ձեր գաւակներն մէկուն մասին լաւ լուր մը պիտի ստանաք:

ԽԵԶԳԵՏԻՆ

Դժուար շրջան մը պիտի ըլլայ: Ստիպուած՝ դիմադրութեան պիտի դիմեք: Չգոյց եղեք պատիժեւ եւ տագնապներ՝ ձեր միջավայրին մեջ:

ԱՌԻԾ

Հակառակ կարգ մը ընդդմութիւններու՝ լուծումներու պիտիյանգիք: Պաշտպանեցեք ձեր իրաւունքները, նոյն ատեն կատարեցեք ձեր պարտաւորութիւնները:

ԿՈՅԱ

Ամէն ինչին կարեւորութիւն մի՝ տաք: Շոշանցեցեք փոքր սխաները: Յաւելեալ աշխատանք եւ պարտաւորութիւններ:

ԿԾԻՌԵ

Նեղութիւն պիտի զգաք եւ տոնկուն շիղերով պիտի լուծեք ձեր խընդիրները: Այս օրերուն դժուարութիւն պիտի ունենաք արտայայտուելու:

ԿԱՐԻԾ

Թեեւ լաւ առիթ մը ունիք, բայց պահանջուածը մեծ ճիգ թափելն է՝ օգտուելու համար բախտեն: Դըժուար ու խրթին շրջան մը պիտի ապրիք, որ պիտի զգիք ձեր անձնական կեանքին վրայ:

ԿՐԵՇԱԻՐ

Ընրիանուր միանուրութը տագնապալից է: Լուր մևացեք եւ մի՝ բացայատէք ձեր գաղտնիքները: Ըստանեկան հակադրութիւններու դիմաց պիտի գտնուիք:

ԱՅՃԵՂՉԻՐ

Ամսուան լաւ օրերեն մէկն է: Ձեր կողքին են ձեր սիրելի ընկերները, որոնք պիտի օգնեն ձեզի եւ փոխարինեն այս, ինչ որ կորսնցուցիք:

ԶՐՅՈՒ

Ձեր հարազատներն մէկուն դրամական օգնութիւն պիտի տաք: Մի՛ յուսահատիք: Ձեր գործին վրայ լուսարձակներ պիտի կեղունանան:

ՉՈՒԿ

Համբերող եղեք, մինչեւ որ փոթորիկը անցնի: Փորձեցեք լուծումներ գտնել: Մտիկ ըորք այլոց կարծիքը: Խարեւայրութեան արարքներ Դիսի նեղացնեն ձեզ:

Մարտ Ե. 2018 13

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՈՒԵԼՎ Ա. ԶԱՏԿՈՒԱՆ ՏՕՆԻՆ

Այս տարի, Կիրակի, 1 Ապրիլին, Հայ Առաքելական Եկեղեցին կը յիշատակէ Ջրհստոսի հրաշակար Յարութեան տօնը՝ Ս. Զատկուկը:

Զատկուան նախօրդին պահեցն դուրս գալու համար պէտք է Ս. Զատկուի ծրագալոյցին՝ ծաբաթ օր, առտուընէ ծով պահեց (ոչինչ ուտել եւ խմել, ծով չեն պահեց առ առ շաբաթ ունեցողները, մանուկները, կաթնտու մայրերը կամ յիշները), իսկ երեկոյեան մասնակցելով ծրագալոյցի Պատարագին՝ (ժամը 18:00) Ս. Զադորդութիւն ստանալ, որմէ ետք դուրս գալ պահեցն:

Ս. Զատկուան առիթով հաւկիթ կը ներկեն սովորաբար տօնին ախտորդ շաբաթ օրը, իսկ երեկոյեան ծրագալոյցին ետք, կը պատրաստեն զատկուան սեղանը:

Կարմիր ներկուած հաւկիթը յարութեան եւ նոր կեանքի խորհրդանշին եւ: Կարմիր գոյլնը կը խորհրդանշէ խաչեալ Յիսուսիկնարա արիւնը,

որ հեղեցաւ մեր փրկութեան համար:

Սխալ է այս կարծիքը, ըստ որուն Աւագ Յիսագայաքի օր ընտանիքի անդամներուն թիւնվ հաւկիթ կը ներկեն եւ կ'ուտեն: Աւագ Յիսագայաքի պահից շրջան է: Եկեղեցւոյ հայրերը կը յայտնեն, որ եթ Մեծ Պահը պահեն օրինականութեամբ, սակայն Աւագ Յիսագայաքի խախտենը զայն, չերեալ կը համարուի Մեծ Պահը պահելու մեր ամբողջ շանքը:

Զատկուան օրը կ'ուղղուինք Եկեղեցի՝ մասնակցելու Ս. Զատկուան Պատարագին: Այդ օրը զիրար կը շնորհաւորենք «Ջրհստոս յարեա ի մեռելոց» աւետիսով:

Ս. Զատկուան տօնին առիթով անհրաժեշտ է քահանայ հայրը տուն հրաւիրել՝ տնօրինեք կարգը կատարելու:

Ս. Զարութեան տօնը նաեւ Յարութիւն անունը կորուներուն եւ Յարութիւնեան գերաստաններուն անուանակոչութեան օրն է:

ԻՆՉՈՒՄ ԶԱՐԴԱՐԵԼ ԶԱՏԿՈՒԱՆ ՍԵՂԱՆԸ

Նախընտրելի է զատկուան սեղանը ծածկել կանաչ կամ դեղին սիրոցներով:

Կարելի է սեղանին վրայ բաժակներ տեղադրել ու անոնց մեջ զետեղել ներկուած հաւկիթները՝ զանոնը փաթթելով գունաւոր անձեռոցիկներով:

Զատկուան ծառը զարդարելու համար կարելի է ներկել ծառի մը փոքր ճիւղերը եւ զարդարել զանոնը գունաւոր հաւկիթներով եւ ձեռային աշխատանքներով:

Զատկուան սեղանը կարելի է զարդարել նաեւ կանաչ ծոթրինով ու հաւկիթով բոյներ պատրաստելով:

Ստորեւ կը ներկայացնենք զատկուան յարդարանքի պատկերներ:

ԶԱՏԿՈՒԱՆ ՊՐԻՈԾ

Բաղադրութիւն

9 գաւաթ ալիր

8 հաւկիթ (սենեկախ տաքութեամբ պահուած)

1,5 գաւաթ հալած կարագ

2 գաւաթ շաքար

2 գաւաթ կաթ

2 ծրագ չոր թթմանը

2 թէյի դգալ աղացած մահլաց

0,25 թէյի դգալ աղացած մուշկ (մեզտէք)

Երեսը ծեփելու համար 2 հաւկիթի դեղնուց՝ թէյ մը ուկսթիով խառնուած

Պատրաստութիւն

Գաղց կաթին մեջ շաքարը, ապա հալած կարագը աւելցնել:

Հաւկիթները զարմել հարիչով, վրան աւելցնել կաթին բաղադրութիւնը, ապա ալիւրը, մահլացը, մուշկը եւ թթմանը ու շաղել:

Խմորը ձգել 5 ժամ, որպէսզի թթուի, ապա զանազան ձեւեր տալով անոր ու հաւկիթի դեղնուցով ծեփելով եփել՝ 160 շերմաստիճան տաքութեամբ փուռին մեջ:

Կարելի է նաեւ ճուտի ձեւով պատրաստել պիոնշը՝ աչքերուն տեղ սեւ չամիչ զետեղելով:

ՄԻԶԱՐԴՎԱՅԻՆ

Ծանօթացում Ռուսիա 2018-ի Մասնակից Հաւաքականներու Պատմականին

«Թիֆ - 16»

Ահճեղիա

Ահճեղինյ

Տաշանգումը լուսվ ունեցեած է 1945-ին և սրչագ-
գային կազմակերպութեան միացած՝ 1959-ին։
Միջազգային մակարդակով իր առաջին մրցումը
կատարած է 1949-ին՝ 2 - 0 արդիւնքով պարտութ-
եան մատնելով Սիրայինի հաւաքականը։ Հա-
մաշխարհային մրցումներուն իր մասնակցու-
թիւնը բերած է հինգ անգամ. - 1994 - 1998 - 2002 -
2010 - 2014 տարեշշաներուն եւ յաջողած է ար-

ձանագրել տպաւորիչ արդիւնքներ։

ՀՄԸՍ-Անթիլիասի Պասքեթի Աղջկերը Լիբանանի Ախոյեան

Կիրակի, 25 Մարտին, Լիբանանի ՀՍԸՆ-ի «Թանգուքեան» մարզահամալիրեն ներս տեղի ունեցաւ Լիբանանի ախոյեանութեան աւարտական փուլի երրորդ մրցումը, որուն կողմերն էին ՀՍԸՆ Ասթիլիասը եւ Ռիատին։ Սոյն մրցումին ՀՍԸՆ-ի առջիկեռը հաղի ամբողջ տեսլողութեան տիրա-

պետեղին խաղարկութեան եւ յաջողեցան կետերու տարբերութիւնը բարձրացնել մինչեւ 40-ի, աւարտին արդիւնքը հասցնելով 83 - 46-ի: Ծնորհիւ սոյն յաղթանակին, ՀՄԸՆ Ալթիլիասը հերթական երրորդ անգամ զլալով նուաճեց Լիբանանի աղջկանց պասքերի ախոյեանութիւնը եւ արժանացաւ բաժակի:

Աւելցնենք, որ աւարտական փուլի առաջին երկու մրցումներուն, ՀՄԸՄ դարձեալ յաջողած էր պարտութեան մատնել իր մրցակիցը՝ '70 - 52 եւ 55 - 53 արդինըներով:

Բռնցքամարտիկ Կարօ Մուլատ Աշխարհի Ախոյեան Հոչակուեցաւ

Գերմանարևակ հայազգի արհեստավարժ բռնցքամարտիկ Կարօ Մուրատ իր յաղթարշաւը շարունակեց՝ արժանանալով աշխարհի ախոյեանութեան գօտիին: Շաբաթ, 24 Մարտին, Համպուրիկի մէջ տեղի ունեցած IBO-ի ծանրութեան կարգի (79քլ.) աշխարհի ախոյեանի տիտղոսին համար մղուած մրցամարտին, ան Նաքառ/Թով յաղթեց ամերիկացի Թոնիս Ոհիվեսին: 12-րդ փուլին, կարօ Մուրատին ձեռնարկած հարուածներուն տարափը մենամարտի մրցավարին ստիպեց ժամանակն առաջ դադրեցնել մարտը: Այդպիսով, ան տարաւ արհեստավարժ մարզական կեանքի ընթացքին իր 32-րդ յաղթանակը եւ Երրոայի ախոյեանութեան կոչումիկ աւելուց աշխարհի ակուեանութեան կորում:

Մայիս Ե. 2018 15

ԶԱՅՆ ԲԱՐԲԱՌՈՅ ՅԱՆԱՊԱՏԻ

(Ա. տարի, թիւ 28)

«Մարզաշխարհ»ի 29 Յոկտեմբերի թիւին մԵջ, վերի խորագիրը ստորագրած է Վ. Նալբանդյան:

Հին ցաւ ել կիս վերը: Պարապ տեղը մենք՝ մարզիկներս տարիներէ ի վեր կը պոռանք կոկորդնիս պատռելու աստիճան, թէ մենք հայերս աշխարհի առաջին մարմասկրթութեան հիմնադիրներն եղած ենք, պարապ տեղը կը գրենք, թէ Թուրքիոյ մէջ մենք եղած ենք մարմասմարզի հիմնարկուն եւ նոյն իսկ օտարներու ուսուցիչները: Պարապ տեղ կը խօսինք, թէ ասկէ երեք քառորդ դար առաջ տակաւին Միացեալ ընկերութեան շրջանին Արեւմտահայյաստանի յէտամասաց գաւառներուն մէջ իսկ հայ վարժարաններու մէջ մարմասկրթական մեթոդ որդեգրուած էր: Միացեալ ընկերութեան տնօրիններ՝ Փորթուքալեան, Ս. Սարեան, Նաթանեան, Վակի Կարժապետանոցի եւ Կեղրոնականի, Էղզրուսի, Սանասարեանի, Մուշի, Ս. Կարապետի, Զաճճի, Ալիքասահի, Տարտուի, եւ այլ վարժարաններու դասացուցակին անբաժան մասը դարձուցած են մարմասմարզը: Ցաւալի է մանաւանդ ներկայ դարուս մեր վարժարաններու դասացուցակներն մարմասմարզի դասաւանդութեան բացակայութիւնը հաստատել:

Ազգապահանում կը հոլովենք միշտ, փրկութիւն նոր սերունդի՝ կ'աղաղակենք, բայց ամեն մարզի պատասխանատու իր գիտցած կերպով կը վարէ հայ ազգի ապագան հանդիսացող մեր նոր սերունդի դաստիարակութիւնը: Մոռնանք անցեալը. գեր մեր յազգելի Ուսումնական խորհուրդը օրինակ առնե Ներկայէն, երբ ամեն ազգ Ներկայիս այլքան մեծ կարեւորութիւն կու տայ մարմնակրթութեան, ամեն տեղյան կերպ եղած է սա խօսքը. «Առողջ մարմին, առողջ մտքի մեջ», սակայն գործնականի չէ վերածուած: Մենք պիտի թելադրենք ու մաղթենք մեր մարզիչներուն գրել այս մասին, Վ. Նաւասարդի օրինակին հետեւիլ եւ հոդ պատրաստել մարմնակրթանքը պարտադիր դարձնելու մեր վարժարաններն ներս:

Զօրաւոր եւ առողջ սերունդ մը ունենալու համար պէտք է ֆիզիքականին հոգ տանիլ: Մարզանքը պիտի նպաստէ միեւնոյն ատեն հայցեն մարմարական եւ բարոյական ազնուազման:

«Հայ Սկառտը»ը կ'ըսէ.- Ուրիշ ժողովուրդներու համար մարմակը-թանքը կրնայ Նկատուիլ եթ ոչ պերճանքի, այլ հաճելի եւ օգտակար ժամանցի միջոց մը: Եւ մեզ հյաերուս համար մարմակըթանքի եւ մար-զանքի հաւաքական խաղեր հաճելիին եւ օգտակարին վրայ, առաջին օրեւ սկսեալ, աւելցուցած են ազգային մեծ պարտականութեան խոր-հուոր:

«Դայ մարդական շարժումը երթեք նպատակ չէ ունեցած գոհանալ միայն ու միայն մարդեղով մարմինը. ան մարդանքը համարած է հայ անհատին մեջ ազգային կրորով, գործակցութեան, համերաշխութեան ոգին, ազգային հպարտութիւնը զարգացնելու ուժեղ, անսայթաք մի-ցոցներին մեկը եւ լաւագոյնը»:

Հայ մարմնակրթութիւնը պատսեց մըն է ուցածման եւ օտարացման հզօր ազդեցութիւններուն դէմ, հայուն դիմադրական կորովը պահելու եւ բարձրացնելու համար, իսկ անոր խարիսխը կը կազմէ հայ վարժարանը: Անէ ո որ նոր սերունդ պիտի ստանայ սեր դէախ մարմնակրթանքը: Անպատճախանատութիւն է, չըսելու համար դաւաճանութիւն՝ անհզօրէն վարուիլ հայ նոր սերունդին առնչուող այսքան կենսական հարցին հետ: Եւ ես չեմ կարծեր որ ազգային պատճախանատու մարմինները, նկատի պիտի չառնեն այս հարցին մէջ «Մարզաշխարհ»ի նկատողութիւնները, ըստ չտալու համար կրկին «Զայն բարբառոյ լանպատի»:

Կարօ Շահինեան
Պ. Արտև

Երկուշաբթի 2/4	Երեքշաբթի 3/4	Չորեքշաբթի 4/4	Հինգշաբթի 5/4	Որրոշա 6/4	Շուրջա 7/4	Կիրավի 8/4
10° 24°	12° 24°	13° 26°	12° 26°	11° 20°	10° 22°	10° 22°

«ԱՐԵՒԵԼ ՄԱՐԳԱՇԽԱՐՀ»ԻՆ ՆՈՒՐՈՒԱԾ ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅ

ՀՄԸՍ-ի 100-ամեակի ձեռնարկներու շրջագիծն ներս, հովանաւորութեամբ Բերիոյ Զայց Թեմի Բարեցան Առաջնորդ Գեղ. Տ. Շահան Ս. Արք. Սարդինեանի, ՀՄԸՍ-ի Սուրիոյ Շրջ. Վարչութեան Մամուլի Յանձնախումբը յատուկ կարեւորութեամբ կազմակերպեց «Արեւել Մարգաշխարհ» մարգական շաբաթաթերթին նուրուած յուշ երեկոյ մը՝ Յինգաշաբթի 22 Մարտ 2018-ին, երեկոյեան ժամը 7:00-ին, Ա. Մանուկեան Ժ. Տան «Լեւոն Շանթ» սրահէն ներս: Յանդիսութիւնը բացուեցաւ ՀՀ Ե. ՀՄԸՍ-ի 100-ամեակի քայլերգներով: Յանձնախումբի ատենապետ քոյր Ալի Գալտընեան բացման խօսքով ողջունեց ներկաները Ե. 100-ամեայ միութեան ու անոր շարքերուն մէջ ծառայող բոլոր ՀՄԸՍ-ականներուն յարգանքի խօսք ուղղեց: Այսուհետեւ շաբաթաթերթի մասին տեսերիզ մը ցուցադրուեցաւ, պատրաստութեամբ Նայիրի Ազարիկեան-Վրոյեանի: Թամար Աւետեան-Գատիճեան, Սոսի Քեօրիկեան, Մարիսա ՉիլԱբրոյեան-Պողիկեան եւ Գարոլին Ֆիլիդեան-Կորյեան շաբաթաթերթն հատուածներ ըսթերցեցին, իսկ գայլիկ՝ Կըրա Արոյեան արտասանեց շաբաթաթերթին մէջ հրատարակուած «Քայլ», գայլիկ» Ես հատուած մը: Օրուան հանդիսավար Սեւան Ազարիկեան-Պարմաքսզ եան հրաւիրեց օրուան բանախօսը՝ «Գանձասար» շաբաթաթերթի խմբագիր Հարմիկ ՉիլԱբրոյեան-Պողիկեանը, որ «Մարգաշխարհ» շաբաթաթերթի հարուստ բովանդակութիւնը ի յայտ բերելով կարեւորեց անոր դերը 1957-1963 տարիներուն՝ Սուրիոյ ՀՄԸՍ-ի ծաղկուն կեանքի պատմութիւնը արձանագրելու եւ շահեկան յօդուածներով հայ երիտասարդներուն ցուցմունը տալու ուղղութեամբ: Ան դիտել տուաւ, որ «Մարգաշխարհ» մարգական սովորական թերթը մը չէր, այլ «Առողջ մարմին, արթուն միտք» կարգախօսին մեկնարանն էր՝ իր մարզական տարրունակ լուրերով Ե. յօդուածներով: Ան էր, որ հայ երիտասարդութեան մարզական համաշխարհային ձեռքբերումներուն անդրադառնալով՝ բարձրանալով բարձրացը-նելու ուղին լուսաճակի տակ կը բերէ: Պողիկեան ՀՄԸՍ-ի պատրաստուները հրաւիրեց «Գանձասար» ին հետ գործակցաբար զայկ տալու մարգական-սկաուտական յօդուածագիրներ պատրաստելու աշխատանքին:

Այսուհետեւ Եղիա Զիլէճեան մեներգեց «Հայրենիքիս հետ» երգը՝ ոգեւորելով ներկայ հանդիսականները: Ապա ՀՄԸՍ-ի Սուրիոյ Շրջ. Վարչութեան ատենապետ Մանուկ Քեօշկերեան Շրջ. Վարչութեան խօսքը արտասանեց՝ կարեւորելով Սուրիոյ ՀՄԸՍ-ի յաղթանակներն ու մարգական, սկաուտական կեանքը արտացոլող «Մարգաշխարհ»ին արժեքը: Ան շնորհակալական խօսք ուղղեց Առաջնորդ Սրբազն Յօր, որ մը-տապէս նեցուկ կը կանգնի ՀՄԸՍ-ի 100-ամեակի ձեռնարկներուն: Շրջ. Վարչութեան կողմէ ան բանախօսին նուրիրեց յանձնախումբին հրատարակած «Արեւել Մարգաշխարհ»ի խմբագրականներուն գիրքը: Աւարտին, Արժ. Տ. Տարեւ Ա. Զինյ. Միքայելեան իր սրտի խօսքը արտասանեց՝ յայտնելով Առաջնորդ Սրբազն Յօր բարեմաղթութիւնները: Ան հայ ժողովուրդի կեանքն պատմութիւն մը ներկայացնելով ժողովուրդի մը անմահացման համար անհրաժեշտ նկատեց գիրք, գրականութիւնը եւ գիրքը: Ապա շնորհակալութիւն յայտնեց ՀՄԸՍ-ի Սուրիոյ Շրջ. Վարչութեան, Մամուլի Յանձնախումբին եւ օրուան բանախօսին՝ բովանդակալից այս ձեռնարկին համար:

Յանդիսութիւնը փակուեցաւ «Պահպանիչ» աղօթով, ապա ներկաները «Յառաջ Նահատակ» քայլերգը երգեցին, այսուհետեւ դիտեցին «Արեւել Մարգաշխարհ»ի ցուցադրուած թիւները:

ՀՄԸՍ-ի Սուրիոյ Շրջ. Վարչութեան Մամուլի Յանձնախումբ

